

Szent István Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Tudományos Diákköri Konferencia
2010. november 24.

A pályamódosítás folyamatának elemzése,
álláskeresőik körében végzett vizsgálat tükrében

Készítette: Dernesch Melinda, SZIE GTK MVTA,
III. évfolyam

Konzulens: Dr. Szilágyi Klára főiskolai tanár,
Tanszékvezető, SZIE GTK, PTI,
Pszichológia Tanszék

Külső Konzulens: Horváth Terézia, Kirendeltség
vezető, Gödöllői Munkaügyi
Kirendeltség

Gödöllő, 2010.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	2
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	3
2.1. A MAGYAR NEMZETGAZDASÁG SZERKEZETI ÁTALAKULÁSA ÉS KÖVETKEZMÉNYEI	3
2.2. A HAZAI GAZDASÁGI VÁLTOZÁS OKTATÁSSAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEI	4
2.3. A FELNŐTTKÉPZÉS RENDSZERE.....	7
2.4. AZ ÁLLAMI FOGLALKOZTATÁSI SZOLGÁLAT	11
2.5. A PÁLYAMÓDOSÍTÁS	15
3. MÓDSZER ÉS HIPOTÉZIS	16
4. A VIZSGÁLAT LEBONYOLÍTÁSA ÉS AZ EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA	17
4.1. A VIZSGÁLAT HELYSZÍNE ÉS LEBONYOLÍTÁSA.....	17
4.2. EREDMÉNYEK BEMUTATÁSA	18
5. HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA ÉS JAVASLATOK.....	31
6. ÖSSZEFOGLALÁS	33
7. IRODALOMJEGYZÉK	34
8. MELLÉKLETEK.....	37

1. BEVEZETÉS

Dolgozatomban a pályamódosítás témakörével foglalkozom. A munkámhoz kapcsolódó vizsgálatot álláskeresők körében végeztem. Azért ezt a csoportot választottam, mert nagyon aktuális témának tartom a munkanélküliség, az alacsony foglalkoztatottság problémáját hazánkban.

Az álláskeresővé válásnak számos oka lehet, éppen úgy, mint az újra aktív, dolgozó emberré válás felé vezető út megtervezésének lehetőségei is többfélék lehetnek. Az egyik, a felnőttképzésbe való csatlakozás. Felgyorsult világunkban, a gyors fejlődéssel csak az tudja tartani az iramot, aki felveszi a „ritmust”, tehát tájékozódik, nyitott szemmel jár, befogadja az újat, és persze képezi magát, ennek köszönhetően a (felnőtt) képzések egyre nagyobb szerepet kapnak életünkben. Éppen ezért, olyan munkanélküliek körében végeztem el a vizsgálatom, akik valamilyen tanfolyamon vesznek részt.

A munkaerő- piacon való aktív megjelenésnek egyre nagyobb feltétele az aktuális, friss tudás, illetve a tudás alátámasztása, az iskolai végzettség, nem túl szépen mondva a „papír”. A munkaerő piaci kereslet és kínálat nem mindig egyezik, melynek következménye az, hogy vannak olyan emberek, akik „munka nélkül maradnak”. Ebből a problémafelvetésből kiindulva a későbbiekben kitérek a hazai gazdasági- és munkaerő piaci helyzetre, ezzel összefüggésben az alacsony foglalkoztatottság kérdésére, valamint a képzések és átképzések szerepére a munkanélküliség csökkentésében. Ezen felül fontosnak tartom, hogy beszámoljak a felnőttképzés rendszeréről, szabályozásáról és finanszírozásáról.

Vizsgálati módszerem a kérdőíves felmérés volt, melynek során, az alábbi kérdésekre kerestem a választ: egy – egy képzésben résztvevő álláskeresők eredeti szakmája és a szakképzésen tanultak között megfigyelhető-e egyezés, s így fellelhető-e valamilyen tendencia a tanfolyamokon résztvevők képzés választásában. Érdekeltek a pályamódosítás és a tanfolyam választás lehetséges okai, az álláskeresők tanfolyamon való részvételének motivációs tényezői, jelenlegi tanulmányaikról alkotott véleményük valamint, az, hogy az álláskeresők mennyi időt dolgoztak eredeti szakmájukban (ha van), életük folyamán sor került-e pályamódosításra, illetve pályamódosításukat megalapozták-e szakmai képzéssel.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A magyar nemzetgazdaság szerkezeti átalakulása és következményei

Dolgozatomban először a hazai munkanélküliségről, annak kialakulásáról, gazdasági, társadalmi és munkaerő-piaci hatásairól számolok be.

A munkanélküliség a rendszerváltás előtti szocialista Magyarországon ismert, de mégis ismeretlen fogalom volt. A 80-as évek végén és a 90-es évek elején végbemenő rendszerváltás megváltoztatta hazánk gazdasági rendszerét, s ezzel együtt a munkaerő-piacon új folyamatok indultak el. A piacgazdaságra való áttérés alapvető változást hozott a munkaerő foglalkoztatásával kapcsolatban is. Ettől kezdve tapasztalható az a jelenség, miszerint a munkaerő- kereslet és- kínálat nem feltétlenül felel meg egymásnak, tehát egy adott időpontban egy adott munkavállalót nem „keresnek”, nem tudnak foglalkoztatni. Ha valaki nem tud elhelyezkedni, munkát vállalni, akkor az az ember álláskeresővé válik. A rendszerváltás, vagyis, az a mögött húzódó piacgazdaságra való áttérés, a legnehezebben feldolgozható változást hozta az emberek illetve a társadalom számára, ez pedig nem más, mint a foglalkoztatás nagymértékű csökkenése és a tömeges munkanélküliség megjelenése. A munkavállalók elhelyezkedési lehetőségei ettől kezdve, egyrészt függenek a munkaerő- piaci helyzettől, tehát a kereslet és kínálat megfelelésétől, másrészt pedig az egyén szakmai képzettségétől (iskolai végzettségétől) és álláskereséshez szükséges ráteremtségétől is (Zachár, 2009/B.). A szocialista gazdasági rendszerről egy homlok egyenest más gazdálkodásra való áttérés, magával hozta az állami vállalatok megszűnését, a privatizáció kezdetét, s ezzel mindinkább gyarapította a munkanélküli emberek számát. A biztos munkahelyi pozíciók megszűntek létezni, mindenki saját sorsának kovácsa lett, megjelent a munkaerő- piaci verseny.

Laki (1993) ezt írja az alacsony foglalkoztatással kapcsolatban: „a tömeges munkanélküliség nem átmeneti és gyorsan megoldható – megoldódó kérdés hazánkban, tehát a társadalomnak fel kell készülnie az ezzel való tartós együttélésre, nemkívánatos következményei kezelésére, és a lehetőségekhez mérten tompítására...”. Zachár (2009/B), több mint 15 évvel később, így vélekedik a rendszerváltás következményeiről: „... napjainkra a magyar gazdaság foglalkoztatási szerkezete teljesen átalakult. Az átalakulás kulcsproblémája, hogy a gazdasági kihívásokra a munkaerőpiac képes-e megfelelő rugalmassággal és adaptivitással „válaszolni”?”. Helyesnek látszik Laki előre utalása, miszerint a nehézségek hosszútávon fognak jelentkezni, ezt támasztja alá, hogy a gazdasági rendszerváltás és az ahhoz kapcsolódó kérdések a mai napig nem oldódtak meg, napjainkban és égető probléma az alacsony foglalkoztatottság, a munkanélküliek magas aránya.

2.2. A hazai gazdasági változás oktatással való összefüggései

Sok szakember egy véleményen van, abból a szempontból, hogy a foglalkoztathatóság növelésének, a munkanélküliség mérséklésének legmegfelelőbb módszere a felnőttek képzése illetve a munkaerő-piac igényeihez igazodó szakképzés, vagyis a társadalom egészének körében a „tudás” növelése. E feltevés legjobb összefoglalását, Jankó (2010.) tanulmányában olvastam, mely szerint: „Legyen szó - némi túlzással - bármilyen gazdasági problémáról, az estek jelentős részében a szakértők a lakosság képzettségének, illetve tág értelemben vett tudásának drasztikus növelésében látják a hosszú távú megoldás legfontosabb elemét... A recept tehát látszólag adott: a tudásba kell befektetni..”.

Laki (1993) hangsúlyozza azt, hogy az oktatás - gazdaság kapcsolata és ezek összehangolása, illetve együtt tervezése nagyon fontos: „... az oktatási-képzési rendszert- beleértve az átképzést is- úgy kéne működtetni, hogy képes legyen a jelen igényeit, de a jövő szükségleteinek is elébe menni. ”

Ugyanakkor, már korábban, Koltai (1999.) tanulmányában azt írja, hogy 1960-ban az UNESCO második konferenciáján felismerték, hogy a képzés és a munka világa szorosan összefügg, s a piac, a termékek és a szakmák szerkezetének dinamikus változásai, valamint a munka világának gyors átrendeződése egyes csoportoknál elkerülhetetlenné tették a tartós munkanélküliség állapotát. Ehhez még hozzáteszi, hogy beteljesedni látszik a marxi jóslatot, miszerint életünk során legalább háromszor szakmát kell váltanunk, és a változások közötti állapot, vagy az arra való felkészülés meghatározó eszköze a tanulás, a képzés.

Tehát, körvonalazódik egy olyan szemlélet kialakulása, melyben jelentős szerepet kap a tanulás, önmagunk képzése, amelyek elengedhetetlen feltételei annak, hogy az egyén érvényesülni tudjon a munkaerő- piacon.

A következőkben ugyanezt a témát mutatom be, egyre jobban koncentrálna, azokra a kialakult nézetekre, melyek a gazdasági változásokkal együtt járó kihívások megoldását, a felnőttképzés- és az „életen át tartó tanulás” rendszerében látják.

Az átalakult gazdasági igényekhez igazodva, az „életen át tartó tanulás” és a felnőttképzés fontossága

A képzés, önképzés elengedhetetlen feltétele életünknek. Nemcsak a munkanélküliség leküzdésében, mérséklésében van szerepe a tanulásnak, az élet minden területen megjelenik az „életen át tartó tanulás” és annak fontossága.

Az első kérdés az, hogy milyen okok vezettek a felnőttoktatás rendszerváltás utáni robbanásszerű változásához, az oktatás/képzés ilyen mértékű felvirágzásához? A válasz igazából egyszerű, de több elemű, mondja Singer (2009.) Ezen elemeket már a fentiekben külön-külön említettem, de itt láthatjuk őket összefoglalva is:

- Magyarország megváltozott gazdasági-társadalmi körülményei;
- az állami szerepvállalás visszahúzódása szinte minden területen;
- a globális világ kihívásai;
- az egyént is állandó megújulásra, teljesítményjavulásra készítető versenyhelyzetek.

Singer (2009): „Ezek következményeként (fentiek) a felnőtt korú lakosság jelentős része érezte úgy, illetve éreztette vele munkáltatója, hogy munkája megtartásához vagy új munkahely megszerzéséhez bizonyítványok, oklevelek megszerzése szükséges.”

Innentől kezdve világossá vált, hogy a foglalkozások betöltéséhez, a gazdasági versenyképesség megtartásához, hozzá tartozik a régi szakmai ismeretek frissítése illetve az új ismeretek elsajátítása, a folyamatos képzés, tovább- és átképzés, mely természetesen életre hívta a felnőttek tanulásával, iskoláztatásával, a szakképzéssel és a felnőttképzéssel kapcsolatos kérdéseket. (Benke, 2008.)

Az egyik ilyen kérdés a gazdasági átalakulás és az iskolázottság kapcsolata, melyről Zachár, (2009/B.) így ír: A gazdaság szerkezeti átalakulásából következik, hogy az ún. „piacképes” szakmák összetétele is megváltozik, amely fontos alapvető információ a tanulni kívánó fiatalok és felnőttek számára. Vagyis, fontos tudnunk, hogy melyek, azok a szakmák, melyekre szüksége van a gazdaságnak és melyek azok, amikre úgymond nincs kereslet. Hiszen, ha egy olyan szakmai képzést indítunk, vagy olyan képzésen veszünk részt, amit, ha elvégzünk nem lesz azonnali hozama, vagyis álláskeresőkké válunk a képzés nem éri el eredeti célját, az aktív munkaerő- piaci részvételt elősegítő funkcióját. Elemzéssel meghatározhatók a viszonylag tartós foglalkoztatáshoz szükséges képzettségi/szakmai szintek, illetve ágazatok/szakmacsoportok, ezek az eredmények orientációt adhatnak a munkavállaló képzés-választásához. Ugyanakkor e adatok tudatában is kérdés, hogy a képzés végén is fennáll-e még ez a kedvező foglalkoztatási helyzet, vagyis a képzés elvégzése után az egyén szakmai tudására van e még kereslet.

Napjaink egyik nagy kérdése a képzések aktualitása. Közhelyesen hangzik, de mai rohamosan fejlődő világunkban egyes szakmák tudásanyaga szinte pillanatról pillanatra bővül. Mérlegelni, illetve az egyén döntését szakemberek segítségével

támogatni kell, hogy helyes irányt válasszon. A képzési palettát is ezekhez az elvárásokhoz kellene igazítani.

A másik fontos kérdés, mely orvoslása a felnőttképzés révén valósulhat meg, az nem más, mint az alacsony foglalkoztatottság problémája hazánkban (Magyarország foglalkoztatási aránya 57-58%, Komiszár (2008.)). Kihívást jelent a gazdasági aktivitás növelése, a gazdaság és a munkaerő- piac kapcsolatának erősítése. Ennek érdekében fontos a piacképes ismeretek megszerzése, a pályaválasztás segítése, mert rossz választásnak munkanélküliség esetleg inaktivitás a vége. Fontos az iskolázottság növelése és a szakképzettséghez juttatás illetve szorosabb kapcsolatot kell teremteni a gazdaság, az iskolai képzés és a felnőttképzés között, hangsúlyozza ezt Székely. (in: Dóczy 2009.)

A fent említettek tükrében láthatjuk, hogy a szakemberek véleménye megegyezik abban, hogy a felnőttképzésnek nagy szerep jut a gazdasági, munkaerő-piaci és foglalkoztatási problémák megoldásában.

2.3. A felnőttképzés rendszere

A pályamódosítással kapcsolatban fontos a felnőttképzés rendszerének bemutatása, hiszen a pályakorrekció az estek többségében képzést von magával. A dolgozathoz kapcsolódó vizsgálatomat is tanfolyamra járó, felnőtt emberek, álláskeresők körében végeztem. Így témámhoz szorosan kapcsolódik a felnőttképzés, és ennek kapcsán annak a rendszere, melyben a munkanélküliek számára indított képzések is zajlanak.

Napjainkra a felnőttképzés átalakult, sokkal többet jelent, mint a korábbi ismeretek pótlását, mint egy hiánypótló tényező. A felnőttképzés mellett megjelenik egy új fogalom az „életen át tartó tanulás”, a life long learning. Az „életen át tartó tanulás” nem csak a szakemberek számára ismert és megfogalmazott, hanem a hétköznapi emberek számára is. A hétköznapi emberek is érzik a változást, a világ által támasztott új követelményeket, azt, hogy folyamatos tanulásra van szükségük, ha kompetensek szeretnének maradni pályájukon, tisztában vannak azzal, hogy manapság az iskolai végzettség, a szakmai végzettség sokat számít a munkáltatóknak. Éppen ezért az „életen át tartó tanulás” és az ehhez kapcsolódó követelmények (gazdasági, munkaerőpiaci) meghatározzák a felnőttképzésben résztvevők motivációit is. (Polónyi, 2007.)

A következőkben, a munkaerőpiaci illetve az álláskeresőknek nyújtott képzésekre koncentrálni mutatom be a felnőttképzés rendszerét.

A felnőttképzés fogalma

A felnőttképzés fogalma a Felnőttoktatási és képzési lexikon megfogalmazásában: ” A felnőttek céltudatos és tervszerű fejlesztésére irányuló tevékenységeknek azt a komplexumát foglalja magába, melyben meghatározott kompetenciák kiművelése kap hangsúlyt. Szűkített értelemben felnőttképzésnek a felnőttek – rendszerint hivatalosan elismert végzettséget is kínáló - szakmai kiképzését, továbbképzését és átképzését nevezik.”

Más nézőpontból megközelítve a felnőttképzés „alatt az iskolarendszerű, az iskolarendszeren kívüli, tanfolyamszerű képzéseket és szabadabb ismeretnyújtások, s végül a kötetlen formájú ismeretnyújtás és elsajátítást szokás érteni. A felnőttképzés helyett a 90-es évek közepétől, végétől az élethosszig tartó tanulás (life long learning, life long education) fogalma nyert teret.” (Polónyi, 2007.)

A felnőttképzés területei

A felnőttképzés rendszerét két nagy területre lehet felosztani: az iskolarendszerű és az iskolarendszeren kívüli felnőttképzésre. A két képzési rendszer célja alapvetően azonos, mindkét rendszernek a munkaerőpiac – távlatilag a nemzetgazdaság – igényeit kell kielégítenie. Konkrét célkitűzéseiben és feladatiban viszont különböznek egymástól.

Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli felnőttképzés

Az iskolarendszerű felnőttképzés elsődleges célja a magasabb szintű iskolai végzettség megszerzése. Az iskolarendszerű képzés pótló jellege érvényesül a leginkább, vagyis a felnőttek normál iskoláztatása során el nem végzett, kimaradt iskolai végzettség illetve ismeretek megszerzése a fő cél, ebben a képzési formában van lehetőségük ezek pótlására. Ez a pótló funkció egyre nagyobb szerepet kap, mivel a szakmai képzettségek megszerzéséhez is alapvető követelmény egy meghatározott iskolai végzettség, így például az általános iskola 8 osztályának megléte. Az iskolarendszerű képzés szabályozását a közoktatási törvény és a felsőoktatási törvény tartalmazza.

Az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés elsődleges célja, hogy az egyén egy konkrét szakmai képzettséghez, szakképesítéshez jusson. E képzési rendszer legnagyobb területét a munkaerő- piaci képzések alkotják. Törvényi szabályozását „alapvetően a felnőttképzési törvény, a szakképzés alapvető jogszabályait a szakképzési törvény és rendeletei, a foglalkoztatást segítő, támogatott képzések jogi hátterét a foglalkoztatási törvény tartalmazza.”(Zachár, 2009/B.)

Az álláskeresőket is érintő képzés a munkaerő- piaci képzés, így a továbbiakban erről fogok részletesebben beszélni.

A munkaerő- piaci képzés

A munkaerő- piaci képzés különböző szervezeti keretek között folyik, s eltérő helyzetű csoportokra irányul. Az egyik ilyen irány a munkanélküliek képzése, mely az államilag kiépített intézményrendszerben valósul meg. Itt az álláskeresők tovább- és átképzése, illetve rehabilitációs és hiánypótló, felzárkóztató képzése zajlik, tehát itt a cél a munkanélküli egyének munkába állásának segítése. A másik jelentős terület az aktív munkaerőt érinti, az ő tudásuk folyamatos fejlesztésével és karbantartásával foglalkozik. Fontos, mert ezekkel a képzésekkel lehet megakadályozni, hogy a munkavállalókból álláskeresők legyenek, ezek a képzések a gondok megelőzésére szolgálnak. A képzések egy részét szervezhetik maguk a munkahelyek, saját alkalmazottaik részére, illetve a munkavállalók részt vehetnek különböző vállalkozások, esetleg iskolák által indított képzéseken. Ezeket a képzéseket munkahely megtartó képzéseknek nevezik. (Tóth É., 2010.)

A felnőttképzés funkciói

Ebben a fejezetpontban a felnőttképzés funkcióinak rövid összefoglalásával foglalkozom.

A Felnőttképzés alapfunkciója tulajdonképpen az első iskolai végzettség és/vagy – az egyén életpályája szempontjából szükséges – szakképzettség megszerzésének a segítése. Második fő funkciója – az egyén életpályája szempontjából szükséges – folyamatos szakmai képzés, illetve a magasabb szintű szakképesítés megszerzésének segítése. Harmadik fő funkciója, hogy – az úgynevezett foglalkoztatást segítő képzésen keresztül – segítséget adjon a munkanélküliség időtartama alatt vagy a munkanélkülivé válást megelőzően, még a munkaviszony keretein belül a munkavállaló felnőtt „piacképes” szakmai tudásának és/vagy szakképzettségének a megszerzéséhez. Ez a képzés irányulhat át- vagy továbbképzésre, illetőleg első szakképzettség megszerzésére is, a képzés eredményeként pedig államilag elismert szakképesítés, vagy munkaköri (betanító) szakképzettség szerezhető. Negyedik funkciója, hogy az úgynevezett kiegészítő képzésekkel segítse a szakképzés eredményességét, a munkavállalás-munkahelykeresés sikerét, vagy a betöltött állásban való eredményesebb munkát. A kiegészítő képzések programskálája rendkívül széles. (Zachár, 2009/B.)

A felnőttképzés finanszírozásának kérdései

A felnőttek számára induló képzések anyagi hozzájárulása, finanszírozása több forrásból eredhet. Három fő finanszírozót különböztethetünk meg: az első az egyén, aki saját magának is finanszírozhatja a képzést, a második a gazdaság, vagyis maguk a munkáltatók, akik saját dolgozóik képzését támogatják, a harmadik pedig a társadalom, vagyis az állam. A felnőttek képzése társadalmi érdek, - itt arra gondolok, hogy a gazdasági fejlettség és a társadalom műveltségi szintje összefüggést mutat, a képzettebb, iskolázottabb egyén könnyebben helyezkedik el a munkaerő-piacon, egészségügyi helyzete jobb, a társadalomnak hasznos tagja, tehát az államnak nem kell gondoskodni róla- ezért az államnak kötelezettsége szabályozni és támogatni is a felnőttképzés rendszerét.

A finanszírozási rendszer jogszabályai: a 2001. évi CI. tv. a felnőttképzésről, a 1991. évi IV. tv. a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról, és a 2001. évi LII. tv. a szakképzési hozzájárulásról.

Az állami képzési támogató/finanszírozó szerepéről: „Korábban a felnőttek képzésére és átképzésére felhasználható állami támogatás évente egy milliárd forint volt, ma ötven milliárd. A teljes ÁFSZ költségvetési támogatás korábban évente 51 milliárd forint volt, ma ez az összeg meghaladja a 120 milliárd forintot (ÁFSZ, 2006.).

Más forrás szerint: „a felnőttképzésre fordított állami támogatási keret hozzávetőlegesen 30 milliárd forint, a GDP kb. 0,1%-a...az utóbbi évek tendenciája, hogy a szakképzés és a felnőttképzés területéről a központi költségvetés egyre inkább kivonul...A foglalkoztatási törvény szabályai szerint a foglalkoztatáspolitikai

eszközrendszerének forrása a Munkaerő-piaci Alap. Az MPA több alaprészből áll, ezek közül a felnőttképzés szempontjából forrást jelent a foglalkoztatási alaprész és a képzési alaprész. Ide tartozik a... álláskeresők/ munkanélküliek képzésének támogatása. Az 1990-es évek elején a foglalkoztatáspolitikai súlyponti feladata a rohamosan növekvő munkanélküliség kezelése... a képzési költségek átvállalásáról van szó, melynek finanszírozása a munkaügyi központokon keresztül a Munkaerő-piaci Alap foglalkoztatási alaprészének decentralizált részéből történik. A támogatás... nem közvetlenül az egyénhez kerül, hanem a képzést végző intézményhez... A munkanélküliek képzési támogatási rendszere lényegében bevált, alapvető probléma viszont az alacsony elhelyezkedési ráta (40-44%)... A helyzet azért is elgondolkodtató, mert a területi szervezetek közül a- a képzések szervezéséért felelős- munkaügyi központok rendelkeznek a legtöbb munkaerő- piaci információval, valamint kiterjedt gazdasági kapcsolatrendszerrel... A képzés azért a legfontosabb, mert olyan tőkét/tudástőkét ad az egyén kezébe, ami hosszú távon érvényesíthető, szemben az egyéb támogatási formákkal, amelyek pozitív hatása sok esetben a támogatás megszűnésével véget ér.” (Szép, 2009.)

2.4. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat

Története

A munkaügyi központok és kirendeltségek 1991 tavaszán, az 1991. évi IV. törvény, a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról megalkotásával jöttek létre. Az Országos Munkaügyi Kutató és Módszertani Központ (OMMK) volt az ÁFSZ elődje, mely a Gazdasági Minisztérium felügyelete alatt állt. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat 2001. július 1-jén váltotta fel az OMMK-t. 2002. június 28-2006-ig a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium alá, majd 2006 óta a Szociális és Munkaügyi Minisztériumhoz tartozik. (Üvegseb in: ÁFSZ, 2006)

„Mind a munkaügyi központok, mind a képző- központok nagy és járatlan utat tettek meg. A rendszerváltás előtti években a tanácsi munkaügyi szakigazgatási szervek mellett működtek ügynökség-jellegű munkaügyi szolgáltató irodák. Ezekben akkor összesen 200-300 munkatárs dolgozott, az éves forgalmuk néhány ezer közvetítés volt. Ehhez hozzá kell tenni, hogy ma a szervezetben 4600 kolléga dolgozik, ügyfélforgalmunk pedig eléri az évi 800 ezer főt.

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat, jobbra az EU-s útmutatások alapján. Ez a szervezet mindenestre hozzájárult a sok ország által óhajtott „munkabékéhez”. A szolgáltatások a szociális háló részét képezik, de a megfelelő munkaerő kiképzésével és kiközvetítésével a szervezet egyre erőteljesebb szerepet vállal a gazdasági növekedésben, általában a humán erőforrás fejlesztésében... Csizmár Gábor... Úgy ítélte meg, hogy az első évek az alapvető rendszerek kialakításával, a törvények megalkotásával és az intézmény-rendszer létrehozásával teltek el. A rendszerváltás kapcsán az elavult gazdasági szerkezet megújítása másfél millió munkahely megszűnésével és a tömeges munkanélküliség megjelenésével járt együtt. Ez szokatlan jelenség volt Magyarországon, a munkanélkülivé vált embereknek és a munkanélküliség kezeléséért felelős állami szervezeteknek egyaránt... Sok-sok fejlesztés és költségvetési ráfordítás eredményeként a kirendeltségek, valamint a munkaügyi központok egységes elvek alapján irányított működőképes szervezetté váltak. A mai legfontosabb feladat a folyamatos változások menedzselése.” (ÁFSZ, 2006.)

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat intézményrendszere

Az intézményrendszer alapelveit és feladatait a Szociális és Munkaügyi Minisztérium fekteti le. Ezen belül a szervezet legfelső fokán áll az ÁFSZ, az Állami Foglalkoztatási Szolgálat. Az ÁFSZ alatt helyezkedik el a 7 Regionális Munkaügyi Központ és az FSZH, a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal. A Foglalkoztatási és Szociális Hivatal a szervezet szakmai munkájának, informatikai fejlesztésének irányítását végzi. A 7 Regionális Munkaügyi Központ a következő: Közép-magyarországi Regionális Munkaügyi Központ, Közép-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ, Nyugat-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ, Dél-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ, Észak-magyarországi Regionális Munkaügyi Központ, Észak-alföldi Regionális Munkaügyi Központ, Dél-alföldi Regionális Munkaügyi Központ. A Gödöllői Kirendeltség - ahonnan munkámhoz segítséget kaptam - a 7 Regionális Munkaügyi Központ alatt helyezkedik el, a Közép-magyarországi Regionális Munkaügyi Központ alá tartozik. A szervezet részét képezik a Képző Központok is. A regionális átképző központok felnőttképzés keretében segítik a munkaerő-piac változásaihoz igazodó szakmai tudás megszerzését. (www.afsz.hu)

A munkaügyi szervezet rendszerében folyó felnőttképzések

A már oly sokszor említett, 90-es években végbement rendszerváltás és annak hatása, a tömeges munkanélküliség hívta életre ezt a szervezetet. Napjainkban is hatalmas probléma a nagyarányú munkanélküliség. Így a munkaügyi központok elsődleges feladata az álláskereső regisztrálásának és ellátásának megszervezése. Ezen felül igen nagy energiát fektetnek a munkanélküliek számára indított képzésekbe. Ennek oka egyrészt az álláskereső aluliskolázottságából, illetve abból ered, hogy nem rendelkeznek szakmával, s a munkaügyi rendszer a munkaerő-piacra való sikeres visszatérésük zálogát a képzettség növelésben látja. „A képzésen résztvevők egy ötöde legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik (arányuk az összes munkanélküli között jóval magasabb: 40-44 %), 15-20 %-ának van szakiskolai vagy szakmunkás végzettsége, egy negyedének szakközépiskolai vagy technikumi, ugyancsak egy negyedének gimnáziumi előképzettsége. A fiatalabb korosztályok jelenléte is igen jelentős. Domináns, és ugyanakkor felülreprezentált a 24 év alattiak részvétele a képzésben (42-44 %), miközben a munkanélkülieken belüli arányuk 23-27 %. Ez a tény összefügg azzal, hogy a pályakezdők részvétele a képzésben igen jelentős, nagy területi különbségekkel 34-37 % között mozog. A képzések 80 %-a szakképesítés megszerzésére irányul. Növekszik azok aránya, akik maguk választották meg a képzést (és a munkaügyi központtól támogatást kaptak hozzá), szemben azokkal a képzési programokkal, amiket a munkaügyi központ kínált a regisztráltaknak.”(Tóth É., 2010.) A foglalkoztatást segítő képzésekben résztvevő munkanélküliek és munkaviszonyban állók száma összesen – az elmúlt tíz évben – kb. 75-90 ezer között mozgott, 1995 óta folyamatosan, évente kb. 5 százalékkal nőtt. A munkaviszonyban állók aránya azonban a teljes képzési létszám maximum 5 százaléka volt az elmúlt tíz évben. A munkaügyi központok képzései államilag elismert szakképesítést adnak az azt elvégzők kezébe. Ennek oka, hogy így nagyobb lesz az álláskereső elhelyezkedési

lehetősége, más államilag el nem ismert szakképesítés megszerzésével szemben. Másrészt, pedig a munkaadók részéről elvárt iskolai végzettségnek is jobban megfelel. (Zachár, 2009/B.)

A Munkaügyi szervezetek képzései megfelelnek a már korábban említett munkaerő-piaci képzéseknek.

Polónyi (2007.) egy vizsgálat ismertetésében megemlíti a munkanélküliek képzési részvételének mozgatórugóit is. Az előbb említett vizsgálat azt kívánta kideríteni, hogy milyen motivációk jellemzik a felnőttképzésben résztvevő tanulókat, illetve, hogy mit várnak a tanfolyamtól. Megállapították, hogy az álláskeresők, úgy, mint a többi tanuló a részvétel okának megjelölte, az állás reményét; a bizonyítvány megszerzését; a szakmai iránti érdeklődést, és a szaktudás bővítését. A tanfolyamhoz fűzött elvárások az álláskeresők esetében a szabadidő hasznos eltöltése illetve az állás reménye volt. Az általam végzett vizsgálatban visszatérek erre a kérdéskörre, magam is kíváncsi voltam e tényezők alakulására.

Tanfolyamok ismertetése

Vizsgálati módszerem a kérdőíves felmérés volt, a kérdőíveket négy különböző tanfolyamon töltötték ki az álláskeresők. Ez a négy képzés a: ruházati eladó, számítógéprendszer- karbantartó, gazdasági informatikus és az ECDL-Start volt. Ebben a részben ezeket a tanfolyamokat ismertetem röviden.

Ruházati eladó:

A képzéshez szükséges bemeneti kompetencia: a kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoportra meghatározott kompetenciák birtoklása. E kompetenciák megszerezhetőek a szakképzést előkészítő évfolyam keretében is. Vagy az iskolai előképzettségnek a nyolcadik évfolyam elvégzésével tanúsított alapképzésnek kell megfelelnie. A tanfolyam 1 éves, az elmélet és a gyakorlat aránya, 30-70%. A képzés megkezdésének feltétele az egészségügyi alkalmasság.

Számítógéprendszer- karbantartó:

A képzéshez szükséges iskolai végzettség az érettségi megléte. A tanfolyam időtartama 1 év. Szakmai alapképzése van. Az elmélet és a gyakorlat aránya 50-50%. Projektmenedzsmentet, hardveres, szoftveres feladatokat, számítógépes rendszerek fizikai kiépítését, számítógépes rendszerek szoftveres telepítését foglalják magukba a képzéshez tartozó modulok.

Gazdasági informatikus:

A képzés megkezdésének alapkövetelménye az érettségi. A tanfolyam 1 éves, az elmélet és a gyakorlat aránya 50-50%. A szakmodulok a következők: informatikai ismeretek és gazdasági informatika.

ECDL-Start:

Az ECDL-Start képzés kötelező és választható elemeket is tartalmaz. Kötelező elemek az operációs rendszerek, a szövegszerkesztés és az internet és kommunikáció. Választhatóak az IKT alapismeretek, a táblázatkezelés, az adatbázis-kezelés, a prezentáció (helyette látássérültek számára választható a képernyőolvasás és karakterfelismerés modul is), a képszerkesztés és a web kezdő.

(www.barhacs.hu)

Maga az ECDL (European Computer Driving Licence) az Európai Unió által támogatott, egységes európai számítógép-használói bizonyítvány, mely kortól függetlenül, elsősorban nem az informatikai, hanem a felhasználói ismereteket, az informatikai írástudás meglétét hivatott igazolni. Finn ötlet alapján 1996. óta létezik. Az ECDL célja az informatikai írástudás elterjesztése, és annak elősegítése, hogy minél több ember az Információs Társadalom teljes értékű tagjává válhasson. Számokban kifejezve a cél, hogy Magyarország lakosságának 6-8%-a igazolt módon informatikai írástudóvá váljon. (www.ecdl.hu)

2.5. A pályamódosítás

Véleményem szerint a pályamódosítás jelen korunk velejárója. A pályamódosítás természetesen nem jelent minden esetben pályaváltást. A módosításon van a hangsúly, ez jelenthet továbbképzést, átképzést, illetve szakmaváltást is. Felgyorsult világunkban egyetlen egy dolog biztos és az a változás. Ehhez a folyamatos változáshoz történő alkalmazkodást minden ember másképp éli meg, mások az erre használt módszerek, reakciók. Az, hogy ki milyen döntést hoz, egyén és helyzetfüggő.

A pályamódosítás nem feltétlen rossz döntés következménye, mint azt régebben tartották róla, csupán a környezet változásaihoz való alkalmazkodás. A pályamódosításnak két alapvető kiindulási pontja lehet, vagyis a módosításra irányuló hatás jöhet a személyiségen kívülről és belülről. Belső ok lehet, az adott foglalkozással való elégedetlenség, a fejlődési lehetőség utáni vágy, vagy akár egy rossz pályaválasztás. Külső hatás, ok lehet, a nem megfelelő munkakörülmény, a túl nagy vagy éppen túl kicsi kihívás, a főnök ellenszenves személye, a rossz munkahelyi légkör vagy az életkörülmények változása.

A pályamódosítás motívuma nemcsak külső és belső lehet, egy másik felosztás szerint a pályamódosítás lehet önként vagy kényszer által vállalt. Tehát az egyén válthat pályát önként, saját akaratából, vagy külső nyomás hatására, például társadalmi és/vagy gazdasági nyomás hatására. A pályamódosításhoz kapcsolódó döntést, de ezen belül is a váltsáshoz kapcsolódó döntést nagyon nehéz meghozni. Ugyanúgy mérlegelünk, mint pályaválasztásunkkor, szinte olyan, mint egy második pályaválasztási döntés. Váry (2007.) azt írja tanulmányában, hogy ennek a döntésnek a meghozatalához szükséges idő 1 hónap és 6 év között van. Ebből is látszik, hogy mennyire egyén és szituációfüggő, hogy ki, milyen, mennyire gyors és határozott döntést hoz. (Berecky, 2001.)

Az a véleményem, hogy a jól megalapozott pályaválasztás nagyon fontos az ember életében, hiszen az elkövetkezendő életünkre választunk pályát. Életünk nagy részét munkával töltjük, fontos, hogy ezt az időt olyan tevékenységgel töltsük, mely elégedettséget, akár örömet jelent számunkra. Ha személyiségünkhöz illő foglalkozást tudunk választani kisebb az esély arra, hogy pályaváltáson kell törnünk a fejünket, illetve legalább a pályamódosítás belső tényezőjét kiküszöböltük, s ideális esetben pályánk megtartásához másra nincs szükségünk, mint ismereteink folyamatos frissítésére, és karbantartására.

Vizsgálatom szempontjából meg kell említenem az első szakmát szerzőket is. A képzésen résztvevő álláskeresők között megjelenhetnek a pályamódosítók, az első szakmát szerzők, és a pályakezdők is.

3. Módszer és hipotézis

Tudományos Diákköri dolgozatomhoz kapcsolódó vizsgálatom módszerül a kérdőíves felmérést választottam. A kérdőív tartalmaz saját illetve más dolgozatokból átvett, már bevált elemeket. 6 oldalas és összesen 15 kérdést foglal magába.

Kérdőíves vizsgálatomat felnőttképzésben résztvevő álláskeresők körében végeztem.

A kérdőív tartalmazza:

- a kemény adatokat - mint név, nem, legmagasabb iskolai végzettség, tanfolyam megnevezése,
- az álláskeresők pályaválasztásának történetét illetve pályatörténetét (iskolai tanulmányaikat, eddigi életük során betöltött munkaköreinek felsorolását),
- az álláskeresők eredeti szakmájának megnevezését, elhelyezkedésük sikerességét vagy esetleges változtatásuk okait,
- a legutóbbi munkaviszony megszűnésének miertjét,
- az álláskeresési állapotban töltött idő hosszát,
- a tanfolyammal kapcsolatos információkat (miért jelentkezett, mennyire volt részese a képzés kiválasztásának, minek tekinti és mit vár tanulmányaitól),
- a jövőbeli elképzeléseket, terveket.

A kérdőívet dolgozatomhoz mellékelem **(1. számú melléklet)**.

A kérdőíves felmérés során – többek között - arra kerestem a választ, hogy a képzésen résztvevő álláskeresők eredeti szakmája közt megfigyelhető-e egyezés, s ez által fellelhető-e valamilyen tendencia a tanfolyamokon résztvevők képzésválasztásában.

Vizsgáltam a pályamódosítás lehetséges okait, az álláskeresők tanfolyamon való részvételének motivációs tényezőit, képzési választásuk miertjét és céljait valamint az álláskeresők szakmai pályafutását, ezen belül azt, hogy életük folyamán hányszor került sor pályamódosításra, illetve pályamódosításukat megalapozták-e képzéssel.

Ezek alapján a hipotéziseim az alábbiak:

1. Megfigyelhető valamilyen tendencia az egyes tanfolyamokon résztvevő álláskeresők szakképzettsége között.
2. Az álláskeresők, a munkavállalási esélyeik javítása érdekében jelentkeznek és járnak a tanfolyamra.
3. Az álláskeresők azért jelentkeznek a képzésekre, mert tudásukat szeretnék bővíteni.

4. A vizsgálat lebonyolítása és az eredmények bemutatása

4.1. A vizsgálat helyszíne és lebonyolítása

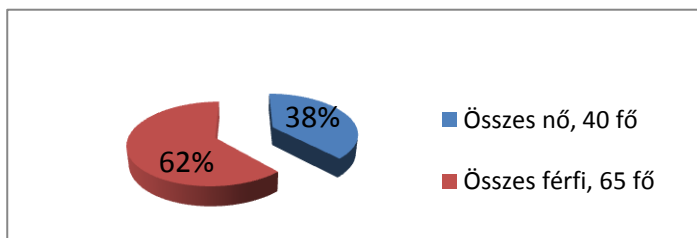
A kérdőívek kitöltéséhez a Gödöllői Munkaügyi Kirendeltség vezetőjétől, Horváth Teréziától kaptam segítséget. A munkaügyi kirendeltség számára is képzéseket tartó Barhács és Társa Kft., Barhács Oktatóközpontba végeztem el a vizsgálatot. Nagy segítséget jelentett, hogy Balogh Gábor (az oktatóközpont dolgozója) végigvezetett, kísért a tanfolyami csoportokon.

A kérdőíveket, 2010. június 24-én az oktatóközpontban éppen aktuális képzéseken résztvevő álláskeresők körében töltöttem ki. A 110 résztvevőből 105 kitöltötte, válaszolt a kérdéseim nagy részére. Az álláskeresők az egész Közép-magyarországi régióból jöttek a tanfolyamokra (nem csak a Gödöllői Kirendeltség álláskeresői vettek részt rajtuk).

A kérdőíves vizsgálat alapján összegyűlt adatokat Microsoft Excel alkalmazás segítségével értékeltem ki. A kérdőívek adatait rögzítettem, majd függvények használatával kiértékeltem, és diagramokat, táblázatokat készítettem, azok vizuális megjelenítéséhez.

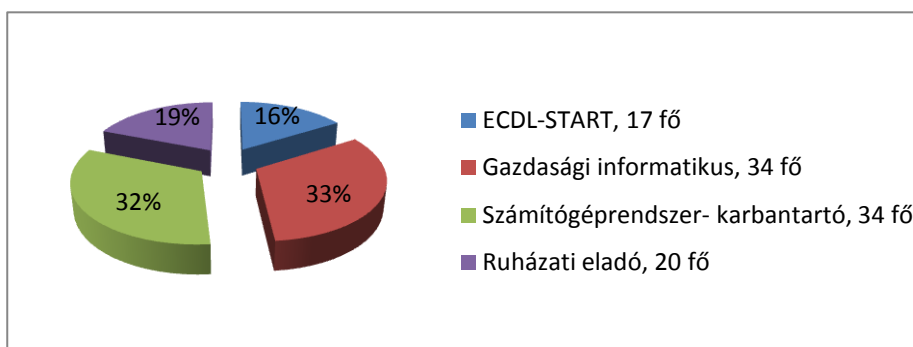
4.2. Eredmények bemutatása

A kérdőívet 105 tanfolyamon résztvevő álláskereső töltötte ki. A kiértékelés során derült fény arra, hogy vannak olyan kérdések/ kérdéskörök, melyeknél a válaszadók aránya igen alacsony, ezért a továbbiakban az elemszámokat mindenütt feltüntettem.

1. ábra: Nemek aránya (N =105)

A 105 kitöltő közül 40 fő, azaz 38% nő, és 65 fő, vagyis 62% férfi. Tehát a résztvevők között a férfiak jelennek meg nagyobb százalékban. Meglepő arány, figyelembe véve, hogy Magyarország népességében a nők dominálnak, így várható lett volna, hogy ez a tendencia megfigyelhető lesz a tanfolyami csoportokban is. **(1. ábra)**

2. ábra: Képzés/ fő arány (N=105)

A kérdőíves felmérés során négy különböző tanfolyam hallgatóival vettem fel kapcsolatot. A képzések az alábbiak: az ECDL- Start, a gazdasági informatikus, a számítógéprendszer- karbantartó és a ruházati eladó képzés. A legtöbb résztvevő, 34-34 fő a gazdasági informatikus és a számítógéprendszer- karbantartók tanfolyamára jár. Kevesebb létszámú a ruházati eladók képzése, itt 20 fő a csoportlétszám, a legkisebb számú csoport az ECDL- Startosoké. **(2. ábra)**

Képzéseken belül a nemek aránya a következő:

Az ECDL- Startosok 17 résztvevőjéből 11 nő és 6 férfi.

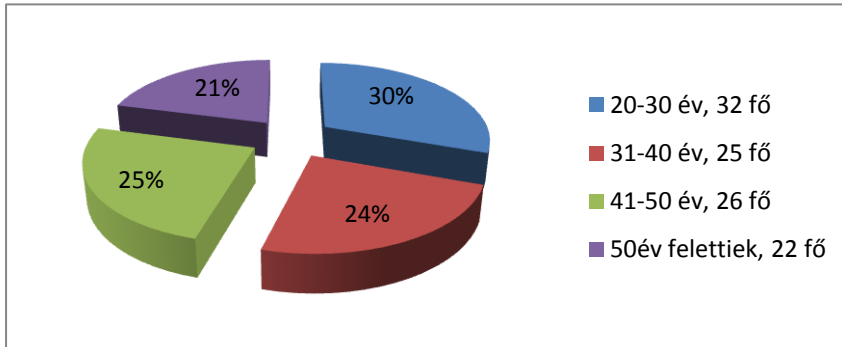
A számítógéprendszer karbantartók képzésén 34 főből, 33 férfi és 1 nő, itt erőteljesen dominálnak a férfiak.

Mérsékeltlen, de még mindig nagyobb arányban vannak jelen a férfiak a gazdasági informatikus képzésén, ahol a 34 főből 24 férfi és 10 nő.

A nők dominanciáját figyelhetjük meg a ruházati eladók képzésén, itt a 20 főből 2 férfi és 18 nő.

Megállapítható, hogy az informatikai „beállítottságú” képzéseken a férfiak aránya sokkal magasabb, mint a nőké, míg a nőiesebb szakmák képzésén –ruházati eladó- az

előre elvártaknak megfelelően a nők dominálnak. Kiegyensúlyozott az arány az ECDL-Start képzésen, mely valószínűleg annak köszönhető, hogy, az egy általános informatikai, felhasználói ismeretet adó képzés, nem mondható egyik vagy másik nemre jellemző szakképzettségnek sem. A tanfolyamok jellege, ily módon magyarázatot adhat arra, hogy miért a férfiak nem képviselői alkotják a minta nagyobb százalékát.

3. ábra: Kor szerinti megoszlás (N=105)

A kitöltők kor szerinti eloszlásában megfigyelhető, hogy majdnem minden általam megjelölt korosztály azonos létszámban jelenik meg a tanfolyamokon. A legnagyobb arányban a 20-30 év közöttiek (30%, 32 fő), csupán 5%-nyi különbséggel lemaradva a 41-50 évesek (25%, 26 fő), majd 24%-kal (25 fő) a 31-40 éves korosztály és ugyan legkisebb, de jelentős számban az 50 év feletti, 21%-os arányban (22 fő) vannak jelen a képzéseken. (3. ábra)

Nem váratlan, Tóth,É. (2010) adatai alapján (a képzéseken a fiatalabb korosztály 42-44%-os arányban jelenik meg), hogy elég magas a 20-30 év közötti fiatalok száma.

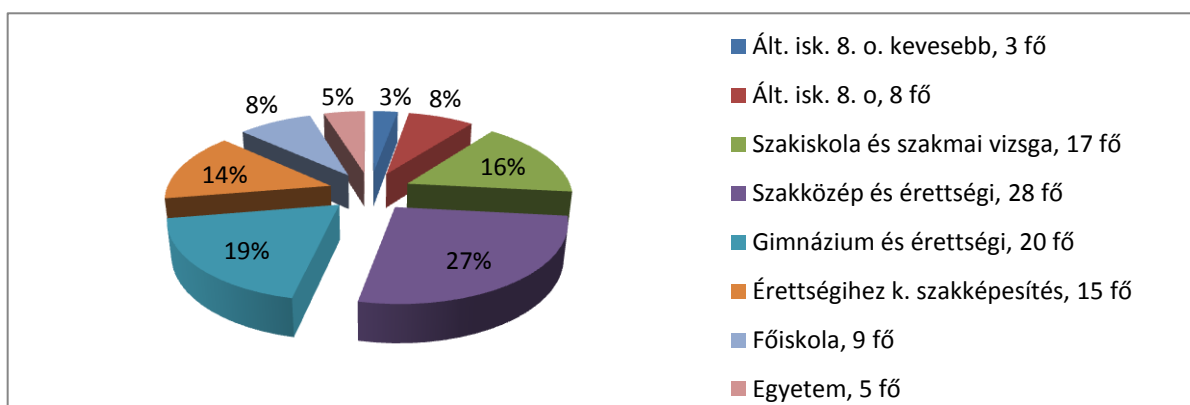
A 20-30 év közötti korosztályban a férfiak aránya domináns. Itt összesen a 32 főből 9 nő (28%) és 23 férfi (72%).

A 31-40 év közöttiek körében a férfiak aránya már kisebb, de még jóval a nőké felett van. Az összesen 25 főből 10 nő (40%), míg a férfiak száma 15 (60%).

A 41-50 évesek között a férfiak aránya ismételtén magasabb, mint a nőké, a férfiak száma 15 (58%), míg a nőké 11 (42%).

A nemek közti arány az 50 év feletti között a legkiegyensúlyozottabb. A nők száma, 10 fő (azaz 45%) közelít a férfiakéhoz, ami 12 fő (azaz 55%).

A legkiegyensúlyozottabb arányt az 50 év felettiéknél, míg a legaránytalanabb eloszlást a 20-30 év közötti korosztálynál láthatjuk.

4. ábra: Legmagasabb iskolai végzettségek (N=105)

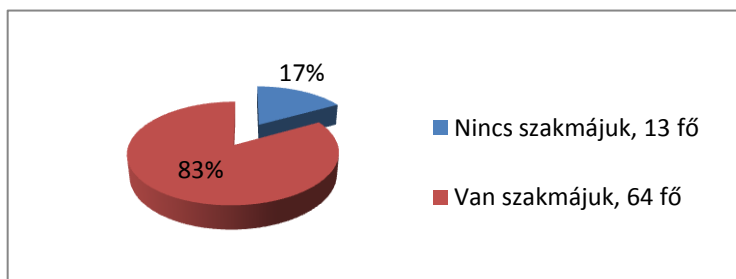
Az iskolai végzettség megoszlását a **4. ábra** mutatja. A tanfolyamon résztvevők közül a legtöbb szakközépiskolai végzettséggel (és érettségivel) rendelkezik (27%, 28 fő). Őket követik a gimnáziumban érettségizettek (19%, 20 fő), tőlük nem sokkal vannak lemaradva a szakiskolát végzettek - akiknek szakmai vizsgája van - (16%, 17 fő) valamint az érettségihez kötött szakképesítéssel rendelkezők (14%, 15 fő).

Az általános iskola 8 osztályát elvégzettek (8%, 8 fő) majdnem ugyanolyan arányban fordulnak elő a tanfolyamon résztvevők között, mint, akik kijárták a főiskolát (8%, 9 fő). Legkevesebben az egyetemet végzettek (5%, 5 fő), illetve az általános iskola 8 osztályával sem rendelkezők (3%, 3 fő) vannak. (**4. ábra**)

Az általános iskola 8 osztályával sem rendelkezők illetve az általános iskola 8 osztályával rendelkezők alacsony aránya annak köszönhető, hogy a képzések közül háromnak alapkövetelménye az érettségi vagy az általános iskola 8 osztálya. A tanfolyamokon a szakképzéssel rendelkezők száma a legmagasabb. Sajnos, ugyan kis létszámban, de megjelennek az álláskeresők között a diplomával, vagyis magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők is.

Az iskolai tanulmányokat felmérő kérdésekre 105-ből 91-en válaszoltak. Azt szerettem volna megtudni, hogy a kitöltők mennyit tanultak életük folyamán, mikor volt az utolsó tanulási élményük - milyen régen nem tanultak a jelenhez képest. A válaszadók adataiból az derült ki, hogy ők, átlagosan 16 éve nem vettek részt képzésben.

Itt figyelembe kell vennünk, hogy a fiatalabb korosztály nemrég került ki az iskolapadból, míg az 50 év felettiek esetében van olyan, akinek az utolsó tanulási élménye a szakképesítésének megszerzéséhez fűződik, ami általában 25-30 éves múltat tekint vissza.

5. ábra: Szakmai végzettség megoszlása (N=77)

A következő kérdés azt vizsgálta, hogy az álláskeresők közül mennyien rendelkeznek szakmai végzettséggel. A 105 kitöltőből 77-en válaszoltak erre a kérdésre.

Az adatok alapján, összesen 13 (17%) embernek nincs, a fennmaradó összes álláskeresőnek (83%, 64 fő) van valamilyen szakmai végzettsége, ami azt jelenti, ha figyelembe vesszük az egész mintát, azokat is, akik nem válaszoltak, hogy a 105 kitöltőből 64, vagyis az álláskeresők több mint fele rendelkezik szakmai végzettséggel. **(5. ábra)**

Megállapítható, hogy a képzésen résztvevők közül 13-an biztosan az első szakképzettségüket szerzik, valamint így levonható az a következtetés is, hogy a többiek (64 fő) pályakorrekciót hajtanak végre, legyen az pályamódosítás, át- vagy továbbképzés.

Külön tanulmányoztam az álláskeresők szakmai pályafutását, ezen belül azt, hogy életük folyamán hányszor került sor pályamódosításra, illetve pályamódosításukat megalapozták-e képzéssel.

A kérdőívek alapján 64 kitöltőnek van egy szakmai végzettsége, így ők már biztosan pályakorrekciót hajtanak végre. Ám közülük csak 18 álláskeresőről lehet biztos információt tudni, miszerint nem ez az első alkalom, hogy pályát módosítanak.

A 18 főt pályamódosításaik száma alapján csoportosítottam, melynek eredménye a következő:

6 álláskereső módosított egyszer pályát, ezt közülük 3-an nem alapozták meg képzéssel, 3-an viszont igen. 6-ból 5-en dolgoztak eredeti és másodszor szerzett szakmájukban is.

5 álláskereső módosított kétszer pályát, közülük 3-an mindkétszer megalapozták ezt képzéssel és dolgoztak is mind a három szakmájukban. Egyikük, egyszer megalapozta képzéssel pályamódosítását, a képesített szakmaiban dolgozott is. A fennmaradó egy fő első szakmája megszerzésén kívül nem tanult, ugyanakkor a pályamódosítást megelőzően dolgozott eredeti szakmájában.

7 álláskereső módosított háromszor pályát. Közülük 4-en pályamódosításukat nem alapozták képzéssel, ettől függetlenül négyükből hárman dolgoztak eredeti szakmájukban. Ketten kétszer elvégeztek az új szakmájuknak megfelelő szakképzést, ennek megfelelően dolgoztak eredeti és tanult szakmaikban is. A 7-ből egyetlen ember alapozta meg csak egyszer pályamódosítását képzéssel, de ő is dolgozott mind a két szakmájában.

Kiderült, hogy e 18 ember esetében, a pályamódosítások többségénél a múltban (10 fő) történt szakmai képzés. Ha ehhez még hozzáadjuk azt a tényt, hogy jelenleg, azok is megalapozzák képzéssel pályamódosításukat, akik eddig ezt nem tették, akkor a 18 főből 18-an tették le a „voksukat” a tanulás mellett. Az eddigiekben hangsúlyoztam a felnőttképzés és az „életen át tartó tanulás” fontosságát, s bár nagyon kicsi a minta, mégis a pályamódosítók többségénél megjelenik a tanulás, a tudásszerzés, mely erősíti azt az állítást, hogy a pályamódosítás előtt állók a tanulásban látják jövőjük zálogát.

A képzésekben résztvevők szakmai végzettsége között összefüggéseket kerestem. A négy tanfolyam hallgatói közül összesen 64-en neveztek meg pontosan szakmai végzettségüket és annak szintjét. Ezekből az adatokból, arról kaptam információt, hogy egy adott személy szakmai végzettsége mennyire felel meg vagy tér el a most választott szakmáétól.

A számítógép- karbantartók képzésén a 34 főből 20-an válaszoltak. A 20 álláskeresőből 3-an felsőfokú, míg a többiek középfokú szakképzettséggel rendelkeznek. A felsőfokú végzettségűek közül csak 1, míg a középfokú végzettséggel rendelkezők közül 6-uknak van olyan végzettsége, mely kapcsolatban van a most tanulttal. Így összesen, a 20 álláskeresőből 7-an vannak, akik szakmai előképzettsége valami hasonlóságot mutat a jelenleg folytatott tanulmányaikkal. (melléklet: 6. ábra)

A gazdasági informatikusok közül (34 főből) 26-an neveztek meg pontos szakmai végzettségüket. A 26 álláskeresőből 8-an felsőfokú, 18-an pedig középfokú szakképzettséggel rendelkeznek. A felsőfokon végzettek közül 2, míg a középfokú végzettségűek közül 3 ember szakmai végzettsége van kapcsolatban a jelenleg tanultakkal, a többiek képzettségére ez nem jellemző. (melléklet: 7. ábra)

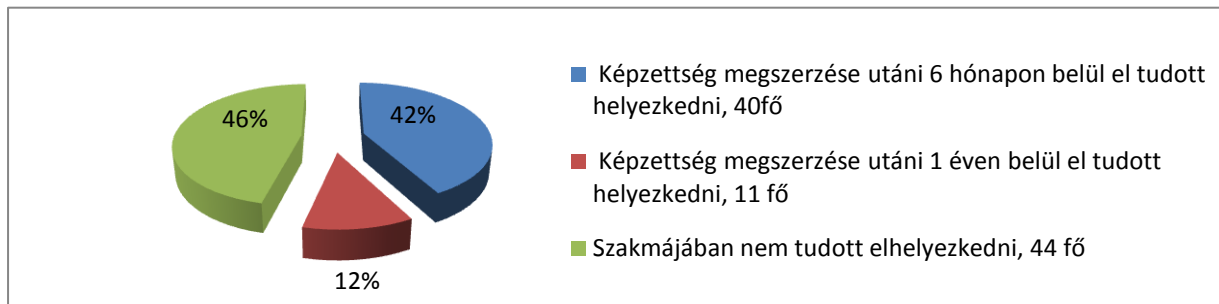
A ruházati eladók közül összesen 9-en neveztek meg szakmájukat (20 főből). A válaszadók egyike sem rendelkezik felsőfokú végzettséggel. 9-ük közül 4 álláskereső rendelkezik olyan szakmai végzettséggel (középfokú), mely összefüggésbe hozható jelenlegi tanulmányaikkal. (melléklet: 8. ábra)

Az ECDL- Start tanfolyam hallgatói közül szintén 9-en válaszoltak. A válaszadók között itt sem találunk felsőfokú végzettséggel rendelkező álláskeresőt, ezen felül egyikük szakmai végzettsége sem mutat kapcsolatot ezzel a tanfolyammal. Az ECDL-es képzés esetében már említettem azt, hogy ez a képzés „csak” egy plusz alapismeretet ad az ember kezébe, egymagában még kevés a munkaerő- piaci elhelyezkedéshez, éppen ezért, nehéz bármilyen szakképzettséggel összevetni és párhuzamot találni. (melléklet: 9. ábra)

Ezen adatok alapján, 11 felsőfokú végzettséggel rendelkező álláskereső jár olyan tanfolyamra, mely legmagasabb iskolai végzettségükhöz képest „visszalépést” jelent, hiszen középfokon tanulnak jelenleg. Közülük összesen 3-juknál található kapcsolat, hasonlóság a régi illetve a mostani szakképesítés között. Érdekes, hogy a többiek bár felsőfokú végzettségűek, mégis egy, a szakmájuktól eltérő, alacsonyabb

iskolázottságot igénylő foglalkozástól várják elhelyezkedésük sikerét. Egy kirívó példaként megemlíteném egyiküket, aki szociális munkás és gyógypedagógiai asszisztens, mégis gazdasági informatikus képzésre jár. Érthetőbb azok esete, akiknek valami hasonlóság lelhető fel az elvégzett és a most tanult szakma között, hiszen igaz, hogy ez iskolai szintekben mérve visszalépés, mégis valamilyen szinten szakmai ismereteik bővítéséről van szó.

A középfokú végzettséggel rendelkezők között is van olyan, akinek eredeti szakmája hasonlóságot mutat a mostani képzéssel, ők összesen 13-an vannak. Az ő esetükben a képzésválasztás számomra közömbös, hiszen, ők azok, akik eredeti szakmájukhoz közel álló képzést választottak, ezzel bővítik ismeretüket, szélesítik szakmai tudásukat. Ők az ideális képzésválasztók. Ám a középfokú végzettséggel rendelkezők között is vannak olyanok, akik szakmai végzettsége nem illik össze a jelenlegi tanfolyamával, ez 40 álláskereső esetében áll fenn. A képzés eredeti szakmájukhoz nem ad semmi pluszt, nem jelent sem előrelépést, sem visszalépést.

10. ábra: Szakmai elhelyezkedés (N=95)

Az első szakképzés megszerzése utáni elhelyezkedés sikerességét is vizsgáltam. Érdekel az, hogy, aki rendelkezik szakmai végzettséggel, az, annak megszerzése után el tudott e helyezkedni a szakmájában, ha igen, akkor mennyi idő elteltével, ha nem, akkor annak mi volt az oka. 105 kitöltött kérdőívől 95-en válaszoltak e kérdésemre.

A válaszolók nagy százaléka, 46%-uk válaszolta azt, hogy szakmájában nem tudott elhelyezkedni (44 fő).

Hasonló nagyságú azok száma, akik azt választották, hogy a képzettségük megszerzése utáni fél éven belül el tudtak helyezkedni, 42% (40 fő).

A legkevesebben, 12 % (11 fő) adta azt a választ, hogy a képzettség megszerzése utáni egy éven belül tudott elhelyezkedni. (10. ábra)

1. táblázat: Szakmai elhelyezkedést gátló tényezők (N=44)

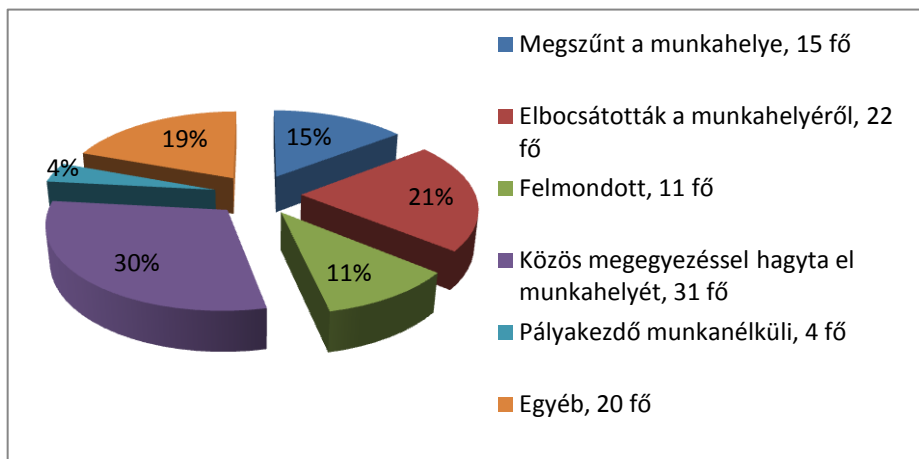
Válaszlehetőségek	Megjelölők száma (fő)
Nem volt a végzettségének megfelelő állás...	16 fő
Szívesebben végzett más munkát...	13 fő
Érdekesebb, jobb munkát talált...	4 fő
Anyagilag kedvezőbb volt...	5 fő
Közlekedési feltételek miatt...	1 fő
stabilabb állást talált...	3 fő
Egyéb ok...	10 fő

A kitöltők itt több válaszlehetőséget is megjelölhettek, ezért ebben az esetben a válaszok száma nem egyezik meg a kitöltők számával. Azok közül, akik azt választották ez előzőekben, hogy nem tudtak elhelyezkedni szakmájukban, a legtöbben, 16 fő (31%), ennek okaként azt jelölték meg, hogy nem volt a végzettségüknek megfelelő állás. 13 fő, a válaszolók 25%-a, okként azt mondja, hogy szívesebben végzett más munkát. A harmadik legtöbbet választott kategória az „egyéb” ok volt, melyet későbbiekben részletezek (10 fő). Kevesebben választották azt a lehetőséget, hogy anyagilag kedvezőbb volt máshol elhelyezkedni (5 fő, 9%) illetve, hogy érdekesebb, jobb munkát találtak (4 fő, 8%). Csekély számban jelölték meg azokat a lehetőségeket, hogy stabilabb állást találtak (3 fő, 6%) valamint, azt, hogy a közlekedési feltételek miatt (1 fő, 2%) nem saját szakmájukban helyezkedtek el. **(1. táblázat)**

A táblázat adatai alapján azt lehet mondani, hogy az anyagi és közlekedési feltételek fontosak, de ezekből az egyén kész áldozni egy állás érdekében. Nagy számban jelennek meg azok, akik bár szerettek volna végzettségüknek megfelelően elhelyezkedni, nem tudtak és ennek ellenpólusai is, akik bár el tudtak volna helyezkedni, mégis mást, érdekesebbet választottak. Az utóbbiak esete érdekesebb, mivel volt lehetőségük arra, hogy abban a szakmában dolgozzanak, amit elviekben ők választottak maguknak, mégis más felé vitte őket az élet, megjelenik döntésükben valamilyen fajta érdeklődés változás is.

Az egyéb kategóriát összesen 10-en választották. Közülük a legtöbben, 3-an, a továbbtanulást jelölték meg okként, 2-2-en a GYES-t és a betegséget, valamint 1-1, azt hogy a képezettségük kevés volt, illetve nem rendelkezik szakmai végzettséggel.

A következő kérdésem a kitöltők eddigi élete folyamán betöltött munkakörökre vonatkozik. Azt szerettem volna megtudni, hogy a válaszadóknak van-e munkatapasztalata eredeti szakmájukban, és ennek nagysága években mérve milyen átlagot mutat. A 105 megkérdezettből 59-főnek van munkatapasztalata, ennek átlaga 11,5 év. Ebből az 59 főből 29 sokat dolgozott eredeti szakmájában, ez azokat az embereket foglalja magába, akik 20 év feletti munkatapasztalattal rendelkeznek. A válaszadók pályafutásának leírásából kiderült, hogy az 59 főből 11 volt már munkanélküli, az ő munka nélkül töltött éveik átlaga 4,4 év. Elmondható, hogy az a szám magas, tartós munkanélkülinek is nevezhetjük őket.

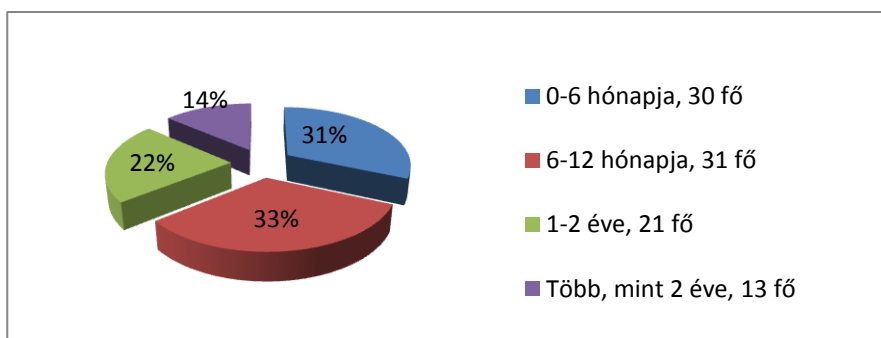
11. ábra: Legutóbbi munkaviszony megszűnésének okai (N=103)

A legutóbbi munkaviszony megszűnésének okait is kerestem. Erre a kérdésre 105-ből 103-an válaszoltak. A válaszolók 30%-a (31 fő) közös megegyezéssel hagyta el előző munkahelyét. 21%-ukat (22 főt) elbocsátották. 19%-ukat (20 főt) az egyéb kategória osztja meg, ezt később részletezem. 15%-uknak (15 főnek) megszűnt a munkahelye. 11%-uk (11 fő) felmondott. 4%-uk (4 fő) pályakezdő álláskereső. (11. ábra)

Az egyéb kategóriát 20-an választották. A legtöbben, 14 fő (70%-uk) a betegséget jelölte meg legutóbbi munkaviszonya megszűnési okának. 2-2-en (10-10%) a rokkantnyugdíjasságukat, illetve a gazdasági válság által tönkrement, megszűnt cégeiket okolták. 1-1 fő (5-5%) beteg szülők ápolását továbbá azt, hogy van munkahelye, ez pedig, munkahely megtartó képzés számára.

A legtöbben saját hibájukon kívül kényszerültek otthagyni előző állásukat, mert vagy megszűnt az, vagy elbocsátották őket, illetve nem is volt még munkaviszonyuk, mert pályakezdők és nem találnak munkát. Igen közel állnak ehhez, azok, akik közös megegyezéssel hagyták ott állásukat.

Ez a négy kategória összevonva 72 főt érint,- valamint ide csatolható meg 2 fő, aki a gazdasági válság miatt tönkrement munkahelyével indokolta azt, hogy most álláskereső-. Azok, akik saját elhatározásból mondtak fel 11 fő, illetve, akik betegségükre hivatkoztak 14 fő, összesen 25-en vannak, elenyésző az arányuk az előbbi négy kategóriával szemben

12. ábra: Álláskeresési állapotban töltött idő (N=95)

Megkérdeztem, hogy milyen hosszú ideje álláskeresők jelenleg a tanfolyamon résztvevők. A 105 kitöltőből, 95-en válaszoltak erre a kérdésre. Ebből a 95 főből 31, 6-12 hónap közé teszi ezt az időt (33%). Kicsi különbséggel, 1 fő eltéréssel, 30-an (31%), a 0-6 hónapot jelölték be. 21-en (22%) válaszolták azt, hogy 1-2 éve álláskeresők, míg 13-an (14%) azt, hogy több mint 2 éve.

A kitöltők jelentős része, 61 fő, egy évnél kevesebb ideje álláskereső, ami biztató, mert minél tovább munkanélküli valaki, annál nehezebb a munka világába való visszatérés.

Válaszlehetőségek	Megjelölők száma (fő)
Érdekli a tanfolyam anyaga	76 fő
Abban bízok, hogy nagyobb esélye lesz így az elhelyezkedésre	71 fő
Addig is hasznos tevékenységet végez, míg nincs állása	37 fő
A tanfolyamideje alatt járó keresetpótló támogatás miatt vállalta	22 fő
Belefér az idejébe	20 fő
A szakképzés a munkáltató követelménye	12 fő
A legmagasabb iskolai végzettsége szerint erre lehetett jelentkeznie	10 fő
Családja megnyugtatása érdekében	8 fő
Lejárt az álláskeresési járadéka	4 fő
Addig sem kell állást keresnie	3 fő
Egyéb	8 fő

2. táblázat: Tanfolyami részvétel meghatározói (N=105)

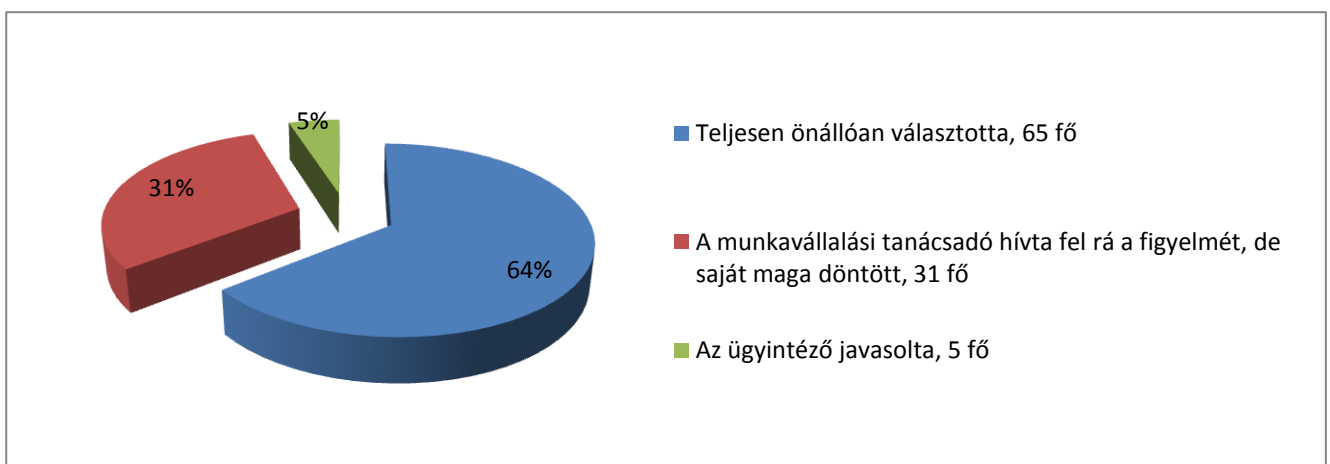
A tanfolyamokon való részvétel okára is rákérdeztem. A kitöltőknek itt több válasz megjelölésére is volt lehetőségük, ezért a válaszadók és a válaszok száma nem egyezik meg.

A legtöbben két kategóriát jelöltek meg, az egyik, hogy érdekli őket a tanfolyam, ezt 76-an választották, a másik, melyet 71-en választottak, hogy abban bízok így nagyobb esélye lesz az elhelyezkedésre. Jelentős számú kitöltő választotta azokat a lehetőségeket, hogy a tanfolyam ideje alatt is legalább hasznos tevékenységet végez (37 fő), a tanfolyam ideje alatt járó keresetpótló támogatás miatt vállalta (22 fő),

illetve, hogy belefér az idejükbe (20 fő). 12 fő számára a tanfolyam a munkáltatója követelménye, 10 fő a legmagasabb iskolai végzettsége szerint erre a tanfolyamra jöhetett csak. 8-8 fő jelölte meg az egyéb kategóriát, amit később részletezek, továbbá azt, hogy a családja megnyugtatása érdekében vállalta a tanfolyamot. A legkevesebben választották azt a lehetőséget, hogy lejárt az álláskeresői járadékuk, (4fő) és azért jelentkeztek a tanfolyamra, illetve, hogy ez idő alatt sem kell állást keresniük (3 fő). **(2. táblázat)**

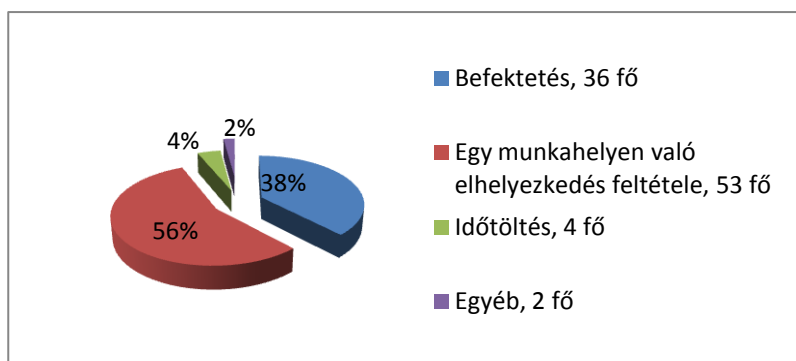
A fentiekben említett egyéb kategória megoszlása a következő: a 8 főből, 2-en azt választották, hogy a „papír” megszerzése miatt végzik a tanfolyamot. A többi választ, mind egy-egy fő adta, mint: otthon szeretne dolgozni, a rehabilitáció része a képzés, így tervezte, elavult képzettségét, tudását frissíti, magasabb fizetés illetve a továbbtanulás reményében végzi a képzést.

Sokan jelölték meg azt a lehetőséget, hogy érdekli őket a tanfolyam anyaga illetve, hogy bíznak abban, hogy így majd találnak munkát. Majdnem minden esetben a két válaszlehetőség együtt került bekarikázásra. Sokan véleményem szerint nem merték bevallani, hogy nem pusztán érdeklődésük alapján jelentkeztek a tanfolyamra. Például, kevesen jelölték meg az anyagi juttatásokat és azt, hogy ezt csak azért csinálják, mert hasznosabb, mint a semmittevés.

13. ábra: Képzés választásában való részvétel (N=101)

Kerestem a választ arra, hogy az álláskeresők mennyire voltak részesei képzésválasztásuknak. Erre a kérdésemre a 105 kitöltőből 101-en válaszoltak. 65-en, (64%-uk) teljesen önállóan választották az adott tanfolyamot, 31 főnek (31%-uknak) a munkavállalási tanácsadó hívta fel a figyelmét a képzésre, de ezután saját maguk döntöttek a részvételről. Nagyon kevés, azok száma, 5 fő (5%), akiknek az ügyintéző javasolta a képzést. **(13. ábra)** Az álláskeresők többsége önállóan választott tanfolyamot, saját akaratából vesz részt a képzésen. Ez összecseng a fenti táblázat eredményeivel, miszerint az álláskeresők többsége érdeklődése alapján választ képzést, mérlegelve az elhelyezkedés lehetőségeit is.

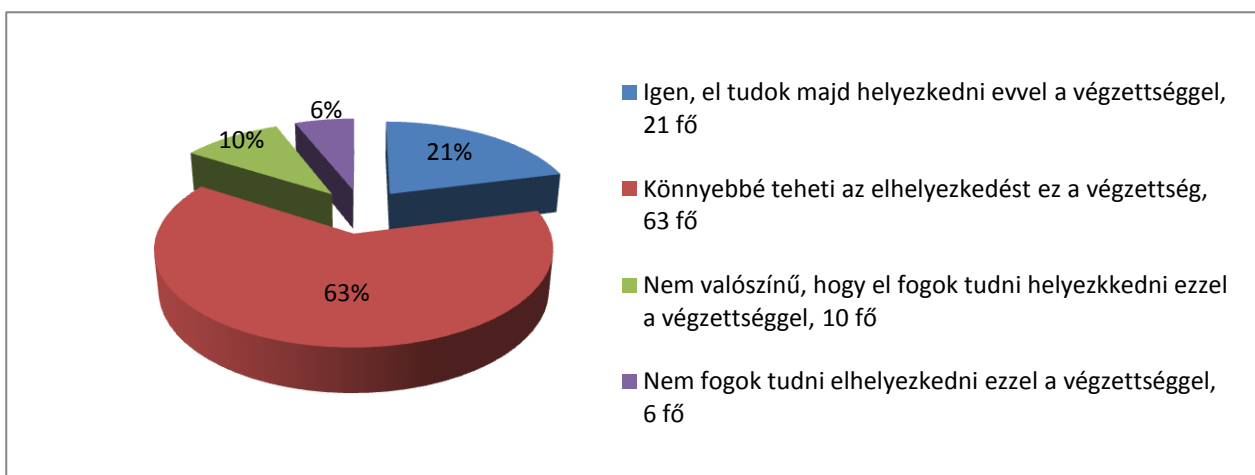

14. ábra: Tanulmányokról alkotott vélemény (N=95)

A 105 kitöltőből összesen 95-en válaszoltak arra a kérdésemre, hogy: mi a véleményük az adott képzésről, vagyis minek tekintik jelenlegi tanulmányaikat. 53-an (56%-uk) egy munkahelyen való elhelyezkedés feltételének jelölték meg a képzést. 36-an (38%) befektetésnek tekintik a tanfolyamot, 4-en (4%) időtöltésnek, míg 2-en (2%) az egyéb kategóriát jelölte meg. Az egyéb kategórián belül, egy fő azt írja, hogy a továbbtanulásának feltétele a tanfolyam és ezért vesz részt a képzésben, a fennmaradó egy fő pedig új lehetőséget lát a képzés elvégzésében. **(14. ábra)**

Szerencsés a válaszadók eloszlása, mert majdnem mindegyikük valamilyen célt csatol tanulmányaihoz, nemcsak időhúzásként „ül az iskolapadban”, hanem terveik vannak a tanfolyamon keresztül megszerezhető tudással, a jövőben hasznosítani kívánják azt.

Meglepően sokan jelölték meg azt a lehetőséget, miszerint tanulmányaikat befektetésnek tekintik. A tanulmányok befektetésként történő értékelése egy új szempont, Nyugat-európai gondolkodásmódot tükröz. A tanulás, a tudás, mint a jövőben megtérülő befektetés gondolatának megjelenése az álláskeresők egyharmadának „fejében” nagy jelentőséggel bír. Ez azt is jelenti, hogy elismerik a tanulás, az önképzés fontosságát, gondolkodásuk részét képezi az „életen át tartó tanulás”, ha ezt így ők nem is ismerik, mint fogalmat.

15. ábra: Elhelyezkedési lehetőségek (N=100)

Megkérdeztem az álláskeresők véleményét arról, hogy a tanfolyam elvégzése után mit gondolnak, el tudnak-e helyezkedni majd az adott képzettséggel. 105 kitöltőből 100-an válaszoltak a kérdésemre. Többségük, 63%-uk (63 fő), úgy gondolja, hogy a

képzettség megszerzésével könnyebben el tud majd helyezkedni. 21%-uk (21 fő) úgy gondolja, hogy biztosan talál majd munkahelyet az adott képzettséggel. 10%-uk (10 fő) pedig azt mondja, hogy ez nem valószínű, és 6% (6 fő) tartja azt, hogy biztos, hogy nem fog tudni elhelyezkedni a tanfolyam elvégzése után. **(15. ábra)**

100 főből 84-en, tehát a többség, azt gondolja, hogy a jelenlegi tanulmányaik hozzásegítik majd őket, ahhoz, hogy új munkalehetőséget találjanak.

Minden következtetés nélkül, ehhez hozzáfűzöm, hogy a Gödöllői Munkaügyi Kirendeltség adatai szerint a tanfolyamok indulásakor az ő regisztrált álláskeresők között megjelentek azon szakmák képviselői is, melyek képzéséről itt szó van.

Számítógéprendszer- karbantartók akkoriban még nem voltak a rendszerben regisztrált munkanélküliek, viszont megtalálhatók mind a ruházati eladók, mind a gazdasági informatikusok és az ECDL bizonyítvánnyal rendelkezők is.

Arra a kérdésre, hogy miért nem tudnak az álláskeresők elhelyezkedni a képzés után, azt a választ kaptam, hogy az ECDL vizsga önmagában kevés, ez csak egy plusz, ami hozzásegítheti az egyént az elhelyezkedéshez.

A gazdasági informatikusok esetében nehézséget jelent, hogy ez a képzés középfokú végzettséget jelent, míg a munkáltatók e szakma esetében felsőfokú végzettséget követelnek meg.

A ruházati eladók közül a tanfolyam elvégzése után sokan, azért nem ebben a szakmában helyezkednek el, mert nem felel meg nekik a munkaidő beosztás rendszere, amely ennél a szakmánál sajátos jellemzőket mutat (hétvégi nyitva tartás, ünnepi nyitva tartás, stb.).

3. táblázat: „Hogyan képzeled el az életét 10 év múlva?” (N=56)

Válaszlehetőségek	ECDL-Start (fő)	Ruházati eladó (fő)	Gazdasági informatikus (fő)	Számítógéprendszer- karbantartó (fő)	Összesen (fő)
Nyugdíjas leszek...	2	6	4	2	14
Saját céget alapítok...	0	2	5	3	10
Külföldön fogok dolgozni...	0	1	1	2	4
Jól fizető, biztos állásom lesz, szeretem a munkám...	0	0	2	2	4
Továbbtanulok, megerősítem a helyem a munkahelyemen...	0	0	2	0	2
Nem tudom mi lesz, nem is tervezek...	3	0	0	3	6
Továbbképezem magam és a most tanult szakmában dolgozom majd...	0	1	1	0	2
A most tanult szakmában fogok dolgozni...	0	0	4	2	6
Nem érdekel, mit fogok dolgozni, csak legyen jobb, mint most...	2	0	3	1	6
Nem a most tanult szakmában képzelem el magam...	0	0	2	0	2
Összesen:	7	10	24	15	56

A jövőbeli tervekkel kapcsolatos kérdésekre 105 kitöltőből 56-an válaszoltak. A kérdésem a következő volt: „Hogyan képzeled el 10 év múlva az életét? Hol él, mit csinál, mivel foglalkozik?” Az 56 válasz igen rövid és tömör volt egytől egyig. Az adott válaszokat csoportosítottam, kategorizáltam. Az eredmény a következő:

14- en nyugdíjasként élik majd életüket, 10- en saját céget alapítanak, 4-en külföldön dolgoznak. 4-üknek jól fizető, biztos állása lesz, amelyet szeretnek is, 2-en továbbtanulnak, képzik magukat és ezzel megerősítik munkahelyi pozíciójukat.

2-en tovább képzik magukat és a most tanult szakmában dolgoznak, 6-an a most tanult szakmában képzeled el magukat, abban is dolgoznak majd.

6-ukat nem érdekli, hogy mit fognak dolgozni, csak jobb legyen a helyzetük, mint most, anyagi biztonságban éljenek. 6- an egyáltalán nem tudják mi lesz, és nem is terveznek, és végül 2-en semmi esetre sem a most tanult szakmában képzeled el magukat, egyikük sporttal fog foglalkozni a másikjuk pedig író lesz, mindketten a gazdasági informatikus képzésre járnak. Az előbb felsorolt válaszok megoszlását a bizonyos képzéseken résztvevők között, a **3. táblázat** jól mutatja.

A legtöbben reálisan látják jövőjüket, senki nem álmodozik elérhetetlen dolgokról, a stabil munkahely, az anyagi biztonság, boldog családi környezet az, amire a kitöltők nagy része vágyik. Van, aki ezt a most tanult szakmában való elhelyezkedéssel képzeled, van, akinek mindegy csak munkája legyen, vannak, akik Magyarországon szeretnének munkát vállalni, de vannak, akik munka reményében akár külföldre is elmennének.

5. Hipotézisek igazolása és javaslatok

Hipotéziseim:

1. Az álláskeresők, a munkavállalási esélyeik javítása érdekében jelentkeznek és járnak a tanfolyamra.
2. Megfigyelhető valamilyen tendencia az egyes tanfolyamokon résztvevő álláskeresők szakképzettsége között.
3. Az álláskeresők azért jelentkeznek a képzésekre, mert tudásukat szeretnék bővíteni.

Első hipotézisem részben igaz, mivel az álláskeresők több mint fele, 67%-a a tanfolyamon való részvételét azzal indokolta, hogy abban bízik az új szakmai végzettség jóvoltából nagyobb esélye lesz az elhelyezkedésre, illetve könnyebbé teheti azt (másik kérdéskör, 84%). Ugyanakkor ezzel együtt hasonló mértékben jelenik meg az érdeklődés a tanfolyam anyaga iránt, ami valamilyen „tudásszomjat” is jelenthet, tehát az álláskeresők nem csak munkaerő- piaci megfontolásból jelentkeznek a szakképzésre, hanem belső indíttatás is vezérli őket.

Második hipotézisem beigazolódt. Egyrészt megfigyelhető, hogy a tanfolyamokra jelentkezők több mint fele, 67%-uk rendelkezik szakképzettséggel – saját bevallása szerint. Másfelől, a szakképzettséggel rendelkezők csoportján belül is látjuk, hogy nagyobb arányt mutatnak azok, akik középfokú szakmai végzettséggel rendelkeznek (82%). Végül pedig, megfigyelhető, azok dominanciája (75%) - szakképzettségük szintjétől függetlenül (felső vagy középfokú) – akiknek eredeti szakmai végzettsége egyáltalán nem mutat hasonlóságot, kapcsolatot jelenlegi tanulmányaik szakmai irányultságával.

Harmadik hipotézisem részben igaz, mert az álláskeresők kicsivel több, mint egy harmada tanulmányait befektetésnek tekinti, ami feltételezi azt, hogy számukra a tudás, a tanulás érték, melyet a jövőben kamatoztatni szeretnének. Azonban e szemlélet mellett nagy arányban megjelenik az álláskeresők azon motivációja, miszerint a tanfolyam elvégzésétől elhelyezkedési esélyeik azonnali növekedését várják, esetleg figyelmen kívül hagyva annak belső értékét, a tudás megszerzésének vágyát,- mint azt, első hipotézisem értékelésében említettem.

Az álláskeresők nagy százaléka munkaerő-piaci elhelyezkedésének zálogát, egy (új) szakmai képzettség elsajátításában látja, ezért a jövőre nézve, ezzel kapcsolatban teszem javaslataimat.

A munkaerő- piaci helyzet hatással van az egyén munkavállalási lehetőségeire, ezért ebből adódóan befolyásolja az egyén pályamódosításait is. Sokan elvégeznek egy képzést, szakmát szereznek, és nem tudnak elhelyezkedni a szakterületükön, mert egyrészt nincs ismeretük a munkaerő- piaci helyzetről, másrészt egyéni lehetőségeikkel sincsenek tisztában.

Fontos egy képzés megválasztásakor,- akár pályát módosítunk, akár első szakma megszerzésről legyen szó-, hogy olyan szakképzésben kezdjünk el tanulni, mely érdekkel minket, fedi képességeinket, egyezik értékeinkkel, hiszen a jövőbeli munkavállalásunkat azon a területen képzeljük, a legjobb esetben egy életre választunk foglalkozást (egyesekek hivatást). A „jó” döntés meghozatalában nyújthat segítséget a tanácsadói „szolgáltatás”.

A legjobb természetesen az lenne, ha az egyén, olyan pályát tudna választani, ami érdekli, megfelel képességeinek, ezen felül illeszkedik az aktuális munkaerő- piaci igényekhez, így a szakmai végzettség megszerzése után azonnal munkába tudna állni, ehhez nem lenne szüksége át- vagy továbbképzésre esetleg új szakmai képzettségre. (Ne felejtjük el a jövőbeli továbbképzés fontosságát, az „életen át tartó tanulást”!).

A munkaerő-piaci helyzetről való tájékozottság megszerzése elsősorban az egyén feladata. Ugyanakkor fontosnak tartom a munkaügyi kirendeltségek információ, hiánypótló szerepét az álláskeresők tájékozottságának növelésében. A kirendeltségek másik lényeges feladata a munkaerő-piaci igényekhez igazodó képzési paletta kialakítása.

A képzéseket teljesítő álláskeresők elhelyezkedését segítené a kirendeltségek állásfeltáró tevékenysége. Ennek sikeres működéséhez viszont, a munkáltatók kirendeltségek irányába tanúsított együttműködési hajlandóságának növelésére lenne szükség.

Ezekon kívül a munkavállalási tanácsadás és ezzel összefüggésben a pályaválasztási tanácsadás pozitív hatásainak (megismerem önmagam és a munkaerő-piaci helyzetet is) minél szélesebb körben való népszerűsítése véleményem szerint hozzájárulna a munkanélküliség csökkentéséhez, hiszen, aki, elviekben a munkaerő-piacnak és saját igényeinek megfelelő pályát tud választani nem válik álláskeresővé.

6. Összefoglalás

Dolgozatom vizsgálati módszere a kérdőíves felmérés volt, melyet tanfolyamon résztvevő álláskeresők körében végeztem. A vizsgálat eredményeiből kiderült, hogy az álláskeresők többsége, azért jelentkezett a tanfolyamra, mert úgy gondolta, hogy az adott szakképzettség megszerzésével javulni fognak elhelyezkedési esélyei valamint érdekli őket a tanfolyam anyaga, tehát ilyen formában megjelenik a tanulás iránti igény is.

Meglepő eredményt hozott a képzésekről alkotott vélemények alakulása. Az álláskeresők egyharmada ugyanis befektetésnek tekinti tanulmányait. Nem várnak azonnali hasznot a képzéstől, a tudásszerzés és gyarapítás, mint jövőjük záloga jelenik meg.

Majdnem az összes álláskereső, néhány kivétellel, saját maga hozta meg a döntést, hogy melyik képzésre jelentkezik. A döntésnek ez a tudatossága pozitív, hiszen ez azt is jelenti, hogy a többségük tisztában van azzal, hogy mit akar.

Nagy arányú azok véleménye, akik úgy gondolják, hogy a képzés elvégzése után, a megszerzett szakképesítés megkönnyíti majd az elhelyezkedésüket. Bízunk abban, hogy így nagyobb lesz irántuk a kereslet.

A feldolgozott adatokból kiolvasható, hogy az álláskeresők többségének van szakmai végzettsége. A szakképzettségek 82%-a középfokú, nagyon kevés a felsőfokú szakképesítés. A szakképzettségek szintjétől függetlenül megállapítható, hogy az álláskeresők eredeti szakmája és a tanfolyami képzés között nincs kapcsolat, hasonlóság, - sokan választottak eredeti szakmájuktól eltérő képzést.

A szakképzettséggel rendelkezők között, 18 olyan álláskeresőt találunk, akinek a jelenlegi képzés, nem az első pályamódosítást jelenti. Az összesített adatok alapján elmondható, hogy ezek az emberek a múltban történt pályamódosításukat többségében megalapozták valamilyen képzéssel, tehát a tanulás, az önképzés folyamatosan jelen van életükben.

Az „életen át tartó tanulás”, tudásunk folyamatos frissítése és megújítása egyre nagyobb szerepet tölt be életünkben. Pályaválasztási döntésünk megalapozza a jövőbeli elhelyezkedési esélyeinket, ezért, mint már említettem, fontosnak tartom a munkavállalási tanácsadás és ezzel összefüggésben a pályaválasztási tanácsadás pozitív hatásainak (megismerem önmagam és a munkaerő-piaci helyzetet is) szélesebb körben való népszerűsítését, amely hozzájárulhatna a munkanélküliség csökkentéséhez, hiszen, aki, „elvieken” a munkaerő-piacnak és saját igényeinek megfelelő pályát tud választani, nem válik álláskeresővé.

7. Irodalomjegyzék

ÁFSZ HÍRLEVÉL: Ilyenek voltunk, 15 éves a munkaerő-piaci szervezet, 2006/2/1 4.p.,
Forrás: http://phare.afsz.hu/engine.aspx?page=full_phare_hl_2_1_tizenot,
Letöltés ideje: 2010.09.15.18:30)

ÁFSZ: Költségvetési beszámoló, 2006.
Forrás: www.afsz.hu/resource.aspx?ResourceID=afsz
Letöltés ideje: 2010.10.10. 15:00

Benedek András, Csoma Gyula, Haranyi László, Zachár László: Felnőttoktatási és-
képzési lexikon, OKI, 2002.

Benke Magdolna: Összegző vizsgálat a hazai szak- és felnőttképzési kutatások és
fejlesztések helyzetéről, In: Felnőttképzés 2008/6/4. 6-11.p.

Berecky Ferenc: A pályamódosítás kérdései, In: Szakképzési szemle 2001/17/4. 418-
421.p.

Csoma Gyula: Felnőttképzés- a piacon túl is, In: Felnőttképzés 2007/5/2. 1-5.p.

Deregán Gábor: Álláskereső képzése a Nyugat-Dunántúlon, In: Felnőttképzés
2007/5/3. 50-52.p.

Dóczi Ilona: A foglalkoztatás és a felnőttképzés aktuális kérdései, In: Felnőttképzés
2009/7/2. 59-63.p.

Garai Péter: Szakma - piac összhangja, igénye, ellentéte a Dél-Dunántúlon, In:
Felnőttképzés 2007/5/3. 35-42.p.

Gere Ilona: Képzést támogató szolgáltatások a hátrányos helyzetű emberek munkaerő-
piaci integrációjának elősegítésére, In: Felnőttképzés 2007/5/2. 37-43.p.

Györgyi Zoltán: Tanul-e a magyar társadalom? részlet:
Forrás: <http://www.ofi.hu/tudastar/tanulo-felnott-felnott/tanul-magyar-tarsadalom>,
Letöltés ideje: 2010.09.14.16:45

Jankó Balázs: A tudás szerepe a gazdaság növekedésében- Az alapmodellek
bemutatása, In: Statisztikai Szemle, 2010/88/1. 48.p.

Kerékgyártó László: Hibák, ellentmondások, nem életszerű előírások a felnőttképzés
jogszabályaiban, In: Felnőttképzés, 2008/6/2. 51-59.p.

Koltai Dénes: A felnőttoktatás feladatai, In: EDUCATIO 1999/8/1. 14-21.p.

Komiszár János: „Változás és stabilitás a szak- és felnőttképzésben”- V. Országos Szak-és Felnőttképzési Konferencia, In: Felnőttképzés 2008/6/1. 49-53.p.

Laki László: Iskola és munkanélküliség, In: EDUCATIO 1993/2/1. 1-10.p.

Lipcsei András: Mi újság a munkaerőpiacon?- A HR tanácsadó szubjektív összefoglalója, In: Munkaügyi Szemle, 2010/54/1. 11-12.p.

Mayer József: Felnőttek az iskolában, In: Új Pedagógiai Szemle 2008/58/11-12. 18-43.p.

Miklósi Márta: Kik, miből, mire képeznek az Észak-Alföldön?, In: Felnőttképzés

Munkaerőpiac: Kamarai szerepvállalás a keresletvezérelt képzésben, In: Felnőttképzés 2007/5/3. 43-46.p.

Munkaerőpiac: Képzések a régiók fejlődéséért, In: Felnőttképzés 2007/5/3. 47-49.p.

Otthon az EU-ban: Az egész életen át tartó tanulás új programja, In: Felnőttképzés 2007/5/3. 28-31.p.

Otthon az EU-ban: Startolt Magyarországon is a 7. kutatás-fejlesztési keretprogram, In: Felnőttképzés 2007/5/3. 31-32.p.

Otthon az EU-ban: Történelmi csúcson a munkanélküliség!, In: Felnőttképzés 2007/5/3. 32-33.p.

Pirisi Károly: A hazai foglalkoztatáspolitikai kihívásai, In: Közgazdaság Tudományos Füzetek 2010/5/1. 5-10.p.

Polónyi István: A felnőttképzés gazdaságtana, 2007.

Singer Péter (szerk.): Felnőttoktatás és- képzés iskolarendszerben és azon kívül, 2009. június 17.,

Forrás: <http://www.ofi.hu/tudastar/felnottoktatas-kepzes/felnottoktatas-kepzes-090617>,
Letöltés ideje: 2010.09.21. 16:40

Szép Zsófia: A korszerű felnőttképzés jelen és jövője II. - Összefoglaló az NFI által támogatott felnőttképzési kutatásokról, In: Felnőttképzés 2007/5/1. 37-40.p.

Szép Zsófia: A szakképzés és a felnőttképzés hatékonysága- Katatási tájékoztató, In: Felnőttképzés 2008/6/2. 39-43.p.

Szép Zsófia: A felnőttképzés forrásrendszere Magyarországon, In: Felnőttképzés 2009/7/1. 1-14.p.

Tanfolyamok ismertetése: forrás: www.ecdl.hu és www.barhacs.hu/tanfolyamok.htm
Letöltések ideje: 2010.10.10. 13:15

Tóth Etelka: Hálózat az életen át tartó tanulásért, In Felnőttképzés 2008/6/3. 1-5.p.

Tóth Éva: Felnőttképzés,
Forrás: <http://www.ofi.hu/tudastar/jelentes-magyar/felnottkepzes>,
Letöltés ideje: 2010.10.09.14:00

Váry Annamária: Pályaváltás az életút felén túl, In: Felnőttképzés 2007/5/2.7-11.p.

Vedovatti Anildo: A felnőttképzés átalakulásának kihívásai, In: Felnőttképzés 2008/6/2. 44-50.p.

Vedovatti Anildo: A képzési piac tapasztalatai - Vélemények a felnőttképzés fejlődéséről és fejlesztési lehetőségeiről, In: Felnőttképzés, 2009/7/2. 24-28.p.

Zachár László: Az idő megszépíti a felnőttképzést (is)?! , In: Magyar Edit- Magyar Andor (szerk.): Elbeszélések a magyar felnőttoktatás legutóbbi fél évszázadáról, Magyar Pedagógiai Társaság, 2008. 215-222.p.

Zachár László (2009/A): A felnőttképzés szakképzési kihívásai, In: Felnőttképzés 2009/7/2. 1-4.p.

Zachár László (2009/B): A felnőttképzés rendszere és főbb mutatói, In: Singer Péter (szerk.): Felnőttoktatás és-képzés az iskolarendszerben és azon kívül, 2009. június 17.,
Forrás: <http://www.ofi.hu/tudastar/felnottoktatas-kepzes/felnottkepzes-rendszere>,
Letöltés ideje: 2010.09.21. 16:31

8. Mellékletek

Ábrák:

6. számú ábra: Számítógéprendszer- karbantartók szakképzettségének összefüggései

7. számú ábra: Gazdasági informatikusok szakképzettségének összefüggései

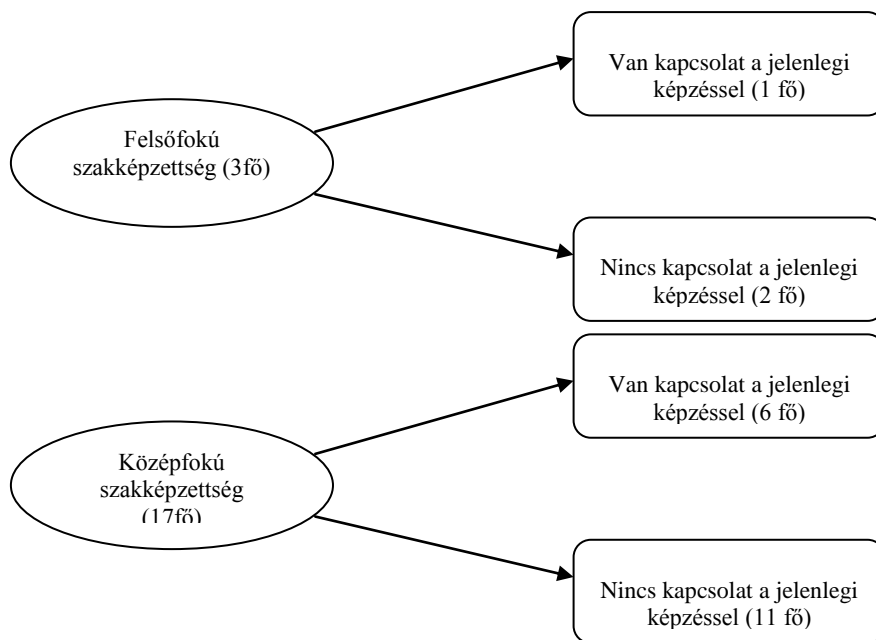
8. számú ábra: Ruházati eladók szakképzettségének összefüggései

9. számú ábra: ECDL- Startosok szakképzettségének összefüggései

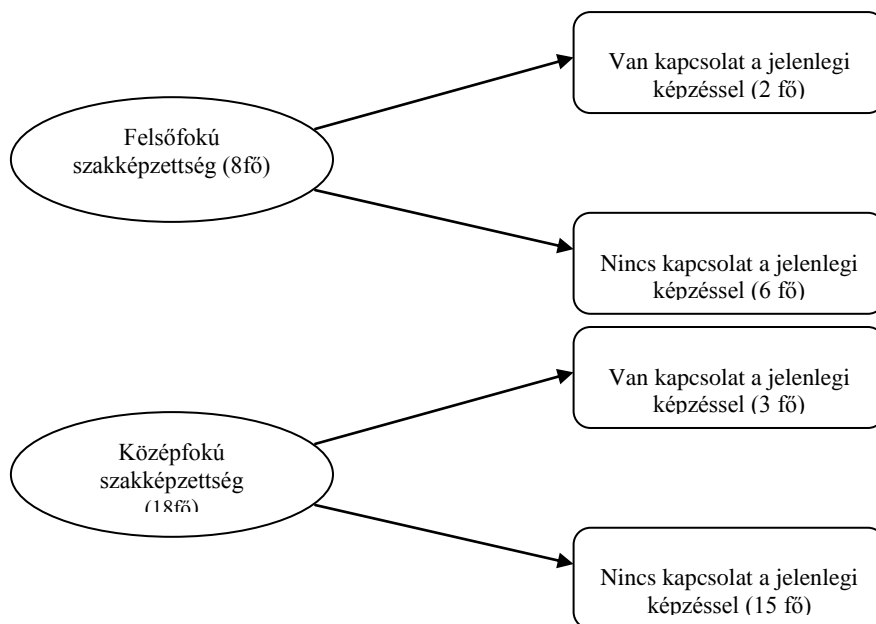
Mellékletek:

1. számú melléklet: Kérdőív
2. számú melléklet: Konzulensi nyilatkozat
3. számú melléklet: Hallgatói nyilatkozat
4. számú melléklet: Rezümé

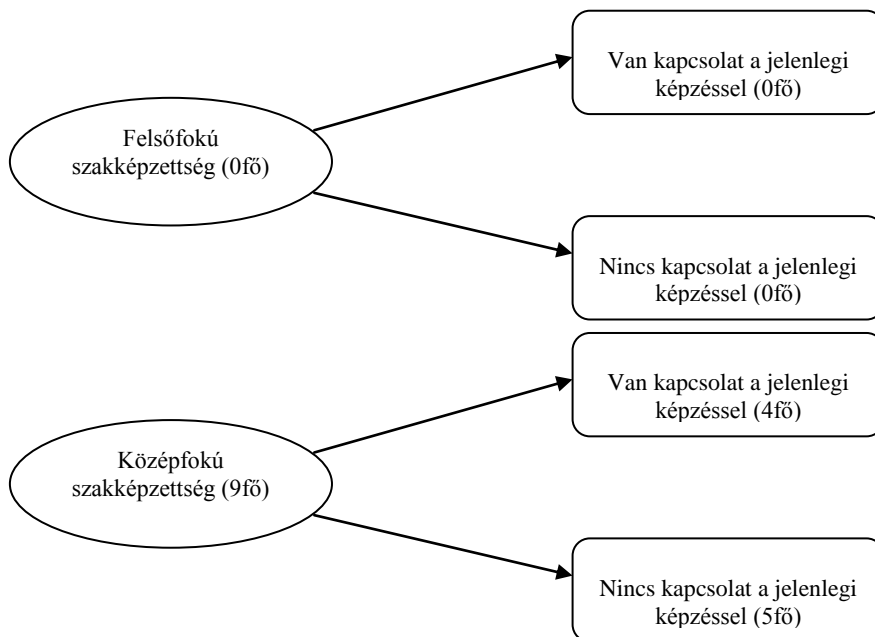
Ábrák:

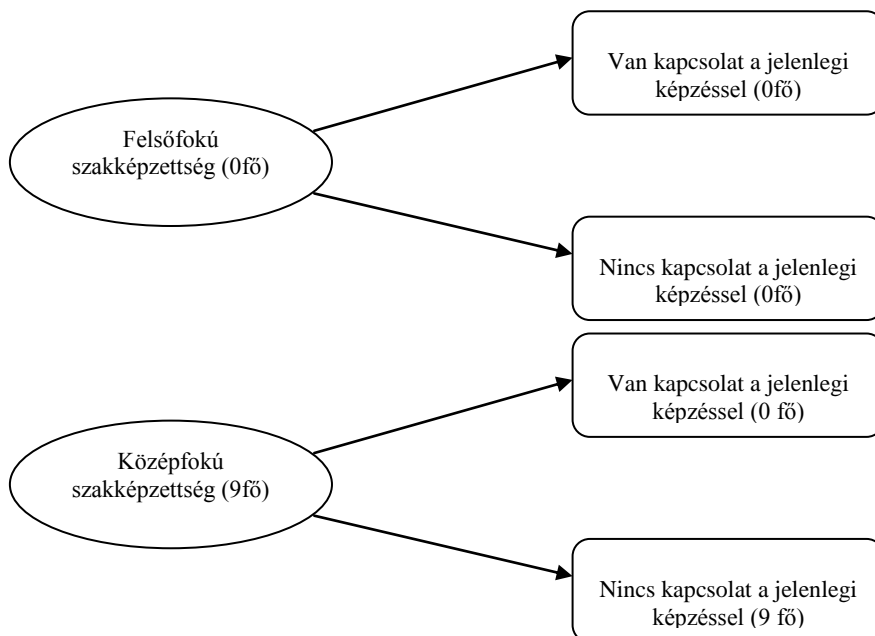
6. számú ábra: Számítógéprendszer- karbantartók szakképzettségének összefüggései

7. számú ábra: Gazdasági informatikusok szakképzettségének összefüggései

8. számú ábra: Ruházati eladók szakképzettségének összefüggései

9. számú ábra: ECDL- Startosok szakképzettségének összefüggései

Dernesch Melinda vagyok a Szent István Egyetem másodéves Andragógia szakos hallgatója. Tudományos Diákköri dolgozatomhoz kapcsolódóan gyűjtök adatot. A kérdőív kitöltése névtelen, körülbelül 15 percet vesz igénybe, az Ön által megadott információkat kizárólag a dolgozatom készítéséhez használom fel! Kérem, segítsen a kérdőív kitöltésével!

1. Neme:

- Nő
- Férfi

2. Életkora:

- 20 – 30
- 31 – 40
- 41 – 50
- 50 felett

3. Legmagasabb iskolai végzettsége:

- Általános iskola 8 osztályánál kevesebb
- Általános iskola 8 osztály
- Szakiskola / Szakmunkásképző és szakmai vizsga
- Szakközépiskola és érettségi
- Gimnázium és érettségi
- Érettségihez kötött szakképesítés
- Főiskola
- Egyetem

4. Sorolja fel, hogy milyen iskolai szinteken tanult és az egyes szinteken melyik évben végzett!(Például: általános iskola 8 osztály 1998., gimnázium (4 osztályos) 2002.)

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

5. Amennyiben van, szakmai végzettségének / végzettségeinek megnevezése:

6. Az iskolai végzettségének megfelelő munkakörben el tudott helyezkedni?

- igen, a tanulmányaim befejezése utáni 6 hónapon belül
- igen, a tanulmányaim befejezése utáni 1 éven belül
- nem, hanem: _____

Ha nem tudott az iskolai végzettségének elhelyezkedni, akkor annak mi volt az oka?

- Nem volt a végzettségemnek megfelelő állás.
- Szívesebben végeztem más munkát.
- Érdekesebb, jobb munkát találtam.
- Anyagilag kedvezőbb volt.
- A közlekedési feltételek miatt.
- Stabilabb állást találtam.
- Egyéb, éspedig: _____

7. Kérem, sorolja fel, hogy az iskola befejezése után egészen a mai napig, milyen munkakörben / munkakörökben dolgozott, évszámokkal és a munkahelyváltásokkal együtt! Tüntesse fel a munka nélkül töltött időt / időket is!

(Például: kőműves 1980 – 1988, (majd kőműves ismét, de más munkahelyen, akkor így folytatja: kőműves 1988 – 1995 és így tovább)

<u>Munkakör</u>	<u>Évszám</u>

8. Hogyan szűnt meg a (legutóbbi) munkaviszonya?

- Megszűnt a munkahelyem
- Elbocsátottak a munkahelyemről
- Én mondtam fel
- Közös megegyezéssel
- Pályakezdő munkanélküli vagyok
- Egyéb, éspedig: _____

9. Jelenleg mióta munkanélküli / álláskereső?

- 0 - 6 hónap
- 6 – 12 hónap
- 1 – 2 év
- 2 évnél régebben

10. Kérem, nevezze meg a képzést, amelyen részt vesz!

11. Miért fogadta el a Munkaügyi Központ által javasolt tanfolyamot? (Több válasz jelölhető)

- Érdekel a tanfolyam anyaga.
- Addig sem kell állást keresnem.
- Lejárt az álláskeresési járadékom.
- A legmagasabb iskolai végzettségem szerint erre lehetett jelentkeznem.
- Abban bízom, hogy nagyobb eséllyel tudok elhelyezkedni.
- A családom megnyugtatása érdekében.
- Ez a szakképzés egy esetleges munkáltató követelménye.
- Addig is hasznos tevékenységet végzek, amíg nincs állásom.
- Belefér az időmbe.
- A tanfolyam ideje alatt járó keresetpótló támogatás miatt vállaltam.
- Egyéb, éspedig: _____

12. A tanfolyam kiválasztásában mennyire volt részese Ön és mennyire a Munkaügyi Központ ügyintézője?

- Teljesen önállóan választottam az induló tanfolyamokból.
- A munkavállalási tanácsadó irányította rá a figyelmemet erre a tanfolyamra, de én döntöttem.
- Az ügyintéző javasolta.

13. Minek tekintí jelenlegi tanulmányait?

- Befektetésnek
- Egy munkahelyen való elhelyezkedés szükségszerű feltételének
- Időtöltésnek
- Egyéb, éspedig: _____

14. Gondolja, hogy a szakképesítés megszerzésével fog kapni állást?

- Igen
- Könnyebbé teheti az elhelyezkedést
- Nem valószínű
- Nem

15. Hogyan képzei el 10 év múlva az életét? Hol él, mit csinál, mivel foglalkozik? Kérem, írja le pár mondatban!

Köszönöm segítségüket!

Dernesch Melinda

Konzulensi Nyilatkozat

Alulírott Dr. Szilágyi Klára főiskolai tanár, a SZIE GTK PTI, Pszichológia Tanszékvezetője, nyilatkozom, hogy Dernesch Melinda, SZIE GTK MVTA V. évfolyamos hallgató iránymutatásommal készítette a „A pályamódosítás folyamatának elemzése, álláskeresők körében végzett vizsgálat tükrében„ című tudományos diákköri munkáját.

A pályamunkát javaslom a 2010/2011. tanévi Tudományos Diákköri Konferencián történő bemutatásra.

Gödöllő, 2010. október 25.

.....
konzulens aláírása

Hallgatói Nyilatkozat

Alulírott Dernesch Melinda, SZIE GTK MVTA V. évfolyamos hallgató nyilatkozom, hogy a 2010/2011. tanévi Tudományos Diákköri Konferenciára „A pályamódosítás folyamatának elemzése, álláskeresők körében végzett vizsgálat tükrében„ címmel benyújtott pályamunka a saját munkám, a felhasznált irodalmakat korrekt módon kezeltem.

Gödöllő, 2010. október 24.

.....
hallgató aláírása

SZIE GTK TDK 2010.

A PÁLYAMÓDOSÍTÁS FOLYAMATÁNAK ELEMZÉSE, ÁLLÁSKERESŐK KÖRÉBEN VÉGZETT VIZSGÁLAT TÜKRÉBEN

The analysis of the career correction's process in the aspect of my research
within the unemployed

Készítette: **DERNESCH MELINDA**, GTK, Andragógia BA, III. évfolyam

Témavezető: DR. SZILÁGYI KLÁRA főiskolai tanár, Pályatervezési és
Tanárképző Intézet, Pszichológia Tanszékvezető

Napjainkban, a társadalmi, gazdasági és munkaerő piaci igények változása következtében megnőtt a pályamódosítások száma, egyre többen kényszerülnek pályakorrekcióra. Dolgozatom témájaként ezért a pályamódosítás folyamatának elemzését választottam.

A rendelkezésemre álló adatok alapján, dolgozatomban foglalkozom a hazai gazdasági- és munkaerő piaci helyzettel, ezzel összefüggésben a munkanélküliség problémájának bemutatásával, valamint a képzések és átképzések szerepével a munkanélküliség kezelésében. Áttekintem a felnőttképzés rendszerét, szabályozását és finanszírozását, s az ezekkel kapcsolatban felmerülő problémákat.

Vizsgálati módszerem a kérdőíves felmérés volt, melyet felnőttképzéseken résztvevő álláskeresők körében végeztem el. Ennek során - többek között -, arra kerestem a választ, hogy az egyes képzéseken résztvevők eredeti szakmája és a szakképzésen tanultak között megfigyelhető-e egyezés, s ez által fellelhető-e valamilyen tendencia a képzésválasztásában. A felmérés során vizsgáltam a pályamódosítás lehetséges okait, az álláskeresők tanfolyamon való részvételének motivációs tényezőit, képzésválasztásuk eredetét és célját. Külön tanulmányoztam az álláskeresők szakmai pályafutását, ezen belül azt, hogy életük folyamán hányszor került sor pályamódosításra, illetve pályamódosításukat megalapozták-e képzéssel.

Dolgozatom alapvető feltevése, hogy a felnőttképzés jelenlegi rendszere a munkanélküliség csökkentését támogatja. Vizsgálati eredményeim tükrében, arra a következtetésre jutottam, hogy a pályamódosítások számát csökkenthetné egy életpálya tanácsadási rendszer kiépítése és az „életen át tartó tanulás” fontosságának megismertetése az emberekkel.